

Rs. 30.00
ISSN 1694-3171

Revi
LALIT
d e k l a s

Enn Piblikasyon Lagazet Lalit deklas

No. **154**
SEPTAM 2025
OKTOB 2025

ISSN 1694-3171

EDITORIAL
**LAM-DEFON PE
LEVE: FELIR DAN
GUVERNMAN**
60-0
PAZ 3

► **NON A LANBASAD-KAZERN AMERIKIN BAGATELLE**

Paz 8

▷ **KANPAYN PU PANSYON INIVERSEL RES 60-AN**

Paz 20

► **NUVO GUVERNMAN KOT PE ALE?**

Paz 24

▷ **DISPARISYON KOMISYON DANKET LOR MISSIE MOUSTASS**

Paz 30

► **LISTWAR D'UNE TRAHISON 2.0: APRE MMM, TRAHIZON SUBRON**

Paz 33

KONTENI

Nimero 154

Septam - Oktob 2025

EDITORIAL: Lam-defon pe Leve: Felir dan Guvernman 60-0?	3
Deklarasyon kont Zenosid Gaza e Anfaver Ferm Baz Diego	4
Apel a Ramgoolam antan ki Premye Minis e antan ki Dokter: Pu Azir pu Kondann Barbari Israel	5
Komanter LALIT lor Berenger so parol lor Zenosid Orkestre	7
Non a Lanbasad-Kazern Amerikin Bagatelle.....	8
Pozisyon LALIT lor Lakor UK-Moris konsernan Chagos, inkli Diego	9
Kisannla pli kupab 'Vann Diego': Pravind Jugnauth ubyin Navin Ramgoolam?	11
Tarif Trump - Zuti Ekonomik uswa Sanksyon Politik	13
LALIT an Aksyon	13
Kimanyer fer Pansyon 60-an Revinn Iniversel	14
Kifer Pansyon Vyeyes Iniversel bizin res 60-an	17
LALIT an Aksyon	19
Kanpayn pu Pansyon Iniversel Res 60-an	20
Rankont avek Reeaz Chuttoo, Prezidan CTSP	20
Rankont avek Arvind Bhojun, Prezidan UPSEE	21
Rankont avek Clency Bibi, Prezidan GWF	22
Rankont avek Deepak Benydin, Prezidan FPBOU	23
Nuvo Guvernman kot pe ale?	24
MSM ki so Natir	26
Lakriz 1982-83.....	29
Disparisyon Komisyon Danket lor Missie Moustass	30
Nominasyon ek Lezot Palab	31
Drol Politik lor Konferans Depres	31
9 mwa Lalyans Changement: Kot Sanzman Anfaver Langaz Kreol	32
Listwar d'une Trahison 2.0: Apre MMM, Trahizon Subron	33

INPRIME PAR LALIT,
HIGGINSON STREET, CUREPIPE, REPUBLIK MORIS.

RS 30/-

www.lalitmauritius.org TEL 5 782 0094 lalitmail@intnet.mu
YOUTUBE CHANNEL: [lalitmauritius](#) SOUNDCLOUD CHANNEL: [lalitmauritius](#)
Facebook Lalit Mauritius

Lam-defon pe leve: Felir dan Guvernman 60-0?

Guvernman Ramgoolam saku-ye. Li fini destabilize. Deza, apre selman 9 mwa opuvwar, rezim la profundeman afebli. Dan LALIT, nu fini konstat grav instabilite dan sa Guvernman la.

Nu tu ti truv prev ki ena problem dan lalyans opuvwar kan Nimer 2 dan Guvernman Paul Bérenger, debi mwa Ut, san prezans Nimer 1 Navin Ramgoolam, fer enn seri konferans depres, enn apre lot, apre enn silans Guvernmantal asurdisan avan sa. Sa vinn expoz kriz zis 9 mwa apre enn 60-0.

Alor, anu idantifye lam-defon ki kapav ed nu pu explik lanpler kriz. Li enn lam-defon *deklas*, e osi enn lam-defon *anti-kolonyal*.

Kan Ramgoolam-Bérenger pran guvernman, zot truv lekonomi an-kriz. Zot blam Jugnauth. E, pu sorti ladan, zot swazir pu infliz pinisyon ekonomik lor klas travayer. Zot fer li sirtu par atak pansyon vyeyes iniversel 60 an. Dan Moris pansyon enn sinbol nu limanite: nu nepli bizin travay anba zug esklavaz, nu nepli bizin travay anba zug langazman. Guvernman la swazir pu atak sa?

Dimoman ki Ramgoolam anonse li pu mont laz pansyon iniversel depi 60 an a 65 an, lamas dimunn dan klas travayer finn anflame. Anflame net. Enn volkan. E sa volkan laraz kumans lev enn lam-defon.

Lefe: so Ramgoolam, so Bérenger, so Subron, so Duval, zot tu abazurdi. Zot nepli kapav met lipye dan zot

sirkonskripsyon. Dimunn tro ankoler. Zot azan-mem pa'le truv zot. Se sa ki problem.

Lam-defon enn Klas Travayer Ankoler, Inifye e An-aksyon – lor baz enn Program

Lam-defon ki li ete? Li klas travayer ki ankoler. Li ankoler kont Guvernman e kont tu parti politik opuvwar. Alor, tu sa politisyin la nepli kapav opere lor terin. Purtan zot fek eli.

Seki inportan se li pa zis lakoler. Seki finn arive, se tutswit dirizan klas travayer, kan zot realiz sa lakoler la, zot reysi reyni zot-mem ansam dan enn sel *Fron Komin Sindikal*. Pa zis sa, zot reysi organiz e amenn ansam enn lamars sindikal absoliman imans le 21 Zin, Senn Mars ziska Zardin Konpayni. Zot marse lor baz enn program, “Gard pansyon iniversel apartir laz 60 an! Siblaz non! Nu pu defann welfer-steyt!” Se sa ki lam-defon klas travayer.

E pena zis sa enn trayzon la. Trayzon lor kestyon pansyon, lor enn pilye welfer-steyt, li swiv enn lot dub-trayzon dan sa 9 mwa la. E sa osi, li ti fini provok kumansman enn lot lam-defon.

Lam-defon Anti-Inperyalist: Muvman pran nesans pu Aret Zenosid, Ferm Baz Diego!

Ramgoolam-Bérenger-Subron-Duval ti vande, al siyn enn Trete ar UK, kot Moris al vande, sed pa zis pu 50-an kuma Seewoosagur Ramgoolam avan Lindepandans ti rod fer, me efektivman sed kontrol lor Diego Garcia e osi lor totalite Chagos pu prosenn 100 banane ar UK-USA. Ramgoolam siyne pu donn Angle-Amerikin enn drwa veto lor tu laspe Chagos antye ki kapav afekte baz militer Amerikin laba.

Kan zurnalis poz li kestyon, Bérenger rod explik kifer zot finn fer sa trayzon la. Li dir: “*Gete nu koz fran. Kan nu gayn eleksyon, mo sir zot tu la, anfin seki interese, ti panse Trump pu avoy manze. Trump pa pu aksepte sa ‘deal’ la [Trete UK-Moris]. Nu’nn bizin navige, navige, navige. Zot, ‘la base importante’, zot dir.*” Klerman Bérenger onte lor seki li finn siyne. Li merit onte. Lefet li onte, omwin sa, li dan so faver. Li pa fyer ki li vinn vande. Li onte. [<https://www.youtube.com/watch?v=R29SPvaFb7U>] (Konferans depres Bérenger Mardi 12 Ut 2025, apre 53 minit.)

Lor Diego, parey. Bérenger dir, “*Wi. Kifer u kwar nu pe bizin ferm labus parfwa, kifer u kwar nu pe bizin manz ku, depas ku? Parski nu enn ti pei, nu frazil kot nu ete la. Me, li pa fasil suvan, mo kapav dir u.*” Lerla Bérenger sap lor kal

ar enn zurnalists ki dimann li kimanyer li kone pa finn servi Diego pu atak Liran. Li sap lor kal tu sinpleman parski so Guvernman fini siyne kumkwa Moris pena kontrol reyel lor Diego. Kimanyer li deklar konn sa, li? Lepep Amerikin, mem Kongre Amerikin, pa kone sipa Pentagonn finn servi Diego dan atak kont Liran. Me, M. Bérenger deklar kone!

Lamas dimunn firye. Lamas dimunn pa ule krwar. Alor, anmemtan ki Ramgoolam ek Bérenger ek so Subron-Duval pe trayir lalit kont baz Diego e trayir lalit pu stop zenosid Israel, enn gran fron 21 lorganizasyon pran form kont prezizeman sa. Fron la fer gran manifestasyon lari. Reysi inifye sa 2 isyu – Diego ek Palestinn – ansam. Li enn tur-defors lepep Moris kont Guvernman ek so inperyalis ki pe kontrol li.

Anmemtan, lamas dimunn dan Moris-Rodrig – sa, tu dimunn kone – sutenir Palestinyin. Dan nu pei, okenn parti politik zame pa kapav sutenir Israel. Mem PMSD sutenir Palestinn. Zordi, kan Israel pe met an-pratik so faz iltim dan so zenosid kont Palestinyin, kan li pe afam Palestinyin amor par expre, e aneantir Gaza ar bom, ki nuvo Guvernman Ramgoolam-Bérenger fer?

Premye zafer ki Ramgoolam-Bérenger-Subron-Duval ti fer se zotkareman retir Repiblik Moris depi lalist “oral submissions” ki Guvernman Jugnauth ti fini donn parol Moris pu fer dan kad ka kont Israel dan ICJ prezizeman pu anpes Israel intansyonelman afam lepep Gaza. Nuvo Guvernman ti vinn kareman retir nom Moris depi lor taymtebl ki ti fini etablir, fini pibliye. Kumsa? E Nasyon Zini

le 22 Ut deklar “leta faminn” dan Gaza City.

Nu Guvernman, kuma gran, gran kapon sede divan presyon UK-USA? Lerla Bérenger vinn gele dan konferans depres?

Li telman grav ki Bérenger, dan so konferans depres, kan pe koz fayit so Guvernman lor so mank aksyon pu izol Israel, li rod tir blam lor li, kol blam la lor UK-USA. Li al ziska dir: “*U kone, parfwa mo anvi kit Guvernman pu dir tu seki mo panse. Kit Guvernman, pa parski Guvernman dan tor; me nu enn ti pei frazil. Nu kone kisannla pe menase brit-brit. Mo manz ku, manz ku, manz Me, set-enn krim!*” Ondire Moris tipti, Moris frazil. Abe, Palestinn pa pli tipti, pli frazil? me, Palestinyin ena dinite plis ki nu dirizan. Palestinyin ena kuraz plis ki nu dirizan.

An-gro, Bérenger blam UK-USA pu fayit so Guvernman PT-MMM-RA-ND lor size zeo-politik, sirtu lor Israel ek lor Diego.

Kan tu sindika, tu gran federasyon dan Repiblik Moris buze ansam kumsa, siyn enn Deklarasyon Komin e fer enn manifestasyon ansam lor “*Aret zenosid Israel! Ferm baz Diego!*” –pa enn zafer fasil sa–li reprezant kumansman enn lam-defon anti-kolonyal. Ansyin Prezidan Repiblik Cassam Uteem, kan li kone lor sa inifikasyon lor baz sa program anti-kolonyal, li finn apel li enn “*historic landmark*” (enn pwin-reper istorik).

Ala kifer Guvernman pe sakuye.

23 Ut 2025

Deklarasyon Kont Zenosid Gaza e Anfaver Ferm Baz Militer Diego Garcia

Nu, ki finn siyne anba, reprezantan 20 lorganizasyon ki pe travay ansam dan enn fron komin “Kont Zenosid Gaza e anfaver fermtir Baz Diego Garcia”, fer demand anver Guvernman Repiblik Moris: Pu li pran enn pozisyon ferm pu ki Israel ek USA tutswit aret zot zenosid kont lepep Palestinn, sirtu dan Gaza par:

- * Izol Israel lor tu fron – diplomatik, sportif, kiltirel, akademik, ekonomik, swa par boykot, dezinvestisman ek sanksyon, inklir bann fason zeo-politik, par exanp, dan Linion Afrikin e tu lezot lorganizasyon internasyonal milti-lateral ki ena dan Nasyon Zini.
- * Zwenn muvmman pu inpoz anbargo zarm lor Israel.
- * Zwenn muvmman pu sispann Israel depi Nasyon Zini.
- * Zwenn kuma pleynan dan ka ICJ Sid Afrik kont Israel pu zenosid.

Aster ki nu pe truv danze baz militer UK-USA lor Diego Garcia pandan lager Israel/USA kont Liran, kot baz militer lor later pu lekel nu demokratikman responsab kapav servi pu agres pei ki pa pe lager kont Moris, e aster ki ICJ inn rekonet suvrennte Moris, li plis ki inportan pu Guvernman Moris revandik fermtir imedya baz militer. Lamone disan nu pa’le! Tu dimunn inn truve kimanyer Qatar inn al truv li dan enn pozisyon moral delika aköz li pe host baz militer sa mem US ki pe sponsoriz e baking zenosid dan Gaza. Lorer enn retalyasyon enn zur kont Repiblik Moris inn vinn kler divan lizye tu dimunn.

Sinye par :Mauritius Labour Congress, Federation of Parastatal Bodies and Other Unions, Confederation des Travailleurs des Secteurs Publique et Privé, National Trade Union Confederation, Federation of Civil Service and Other Unions, General Workers Federation, Federation des Travailleurs Unis, Rodrigues Private Industries & Allied Workers Union, Rodrigues Government Employees Association, Rodrigues Workers Federation, Nursing Association, Union of Private Secondary Education Employees, Ledikasyon pu Travayer, Idrice Goomany Treatment Centre, Leve Fam! Muvman Liberasyon Fam, ABAIM, Never Again-Olive Resistance, Lalit, Government Teachers’ Union

Versyon an Kreol deklarasyon ki 20 lorganizasyon dan Moris finn enndors e ti finn anway a Premye Minis le 28 Zin 2025

Apel a Navin Ramgoolam antan ki Premye Minis e antan ki Dokter Pu Azir pu Azut dan Presyon Internasyonal pu Kondann Barbari Israel kont Lepep Palestinn

Zenosid Israel ek Leta Zini kont lepep Palestinn
pe ariv so faz kritik. Lepep partu dan lemond
pe fer apel a zot Guvernman pu azir kont Netanyahu ek Trump.
Dan Moris, finn ena buku aksyon. Sa let la, li enn apel a Premye Minis pu azir.

Ser Premye Minis,
U finn ena antrennman antan ki enn medsin. Savedir, u kone, anterm sufrans, ki sa ule dir, kan Israel bombard popilasyon sivil, inklir zanan, dan zot lakaz dan Gaza, depi avyon ek dronn anler, kan Israel pe lans bul kanon depi tenk, tuy dimunn Gaza dan zot landrwa, kan snayper Israel pe viz Palestinyin sivil pu tuy zot. U kone ki savedir pu medsin dan Gaza ki pe travay dan enn lopital ki Israel pe bonbarde par expre. Asterla, kan Israel pe inpoz lafaminn lor zanan, seki blese, dimunn ki pena lakaz ek gran dimunn, osi byin ki tu lezot sivil – intansyonelman, planifye an-avans e anonse depi Oktob 2023 – u, antan ki enn dokter forme u kone ofon u-mem ki sa lafaminn-a-mor vedir.

U, Dokter Ramgoolam, u osi enn avoka forme, alor, kan u lir fraz “Konvansyon lor *Prevansyon* ... Zenosid”, u kone ki personn lor later pa bizin atann, mem legalman, pu Ziz deside si term “zenosid” li apropiye. Me ki anfet sak Leta ena enn obligasyon legal pu nom li pu seki li ete, setadir “zenosid”, pu ki li posib respekt Trete lor so “prevansyon”. Alor, u pa enn dimunn ki pa informe lor size “prevansyon” zenosid.

U, Dokter Ramgoolam, u finn etidye London School of Economics e asterla-mem u Minis Finans, alor, kan u gete kisannla pe furni Israel armaman, bom, kanon, tenk, avyon ek dronn, pe furni seki apel “intelligence”. U kone tusala kut larzan, e li implik furniser, e u kone ki laplipar furnitir sorti depi USA ek peyi Eropein. Antan ki enn ekonomist, u finn sirman bizin lir Rapor ki fek sorti par Raporter

Spesyal Francesca Albanese dan Nasyon Zini “Depi Lekonomi Lokipasyon ziska Lekonomi Zenosid” ki expoz profi ki pe fer lor masak zanan Gaza.

U, Dokter Ramgoolam u pa selman dan enn pozisyon privelez pu ena sa kalite konpreansyon, me u asterla-mem Premye Minis Moris. U kapav ede pu aret tortir ek masak lepep Palestinn.

U kapav asterla-mem konvok enn Reynion Kabine irzan, e pran 2 desizyon:

Premye, pu azut Repiblik Moris lor lalis peyi ki sutenir Sid Afrik dan ka divan ICJ kont zenosid ki Israel pe komet; sa pu ed repar retre soka u Guvernman depi “oral submission” divan sa ka dan ICJ kont Israel aköz li anpes Nasyon Zini ek lezot distribiter manze ek furnitir fer zot travay dan Gaza. Ansyin Guvernman, dan so faver, finn avoy enn lekip exper ziridik pu prezant “sumisyon oral” dan ka ICJ, kot deza ena zizman kumkwa lokipasyon Palestinn par Israel li ilegal, kumkwa lokipasyon bizin arete, kumkwa bizin ena drwa retur, kumkwa bizin ena reparasyon.

Dezyem, pu etabli enn lalis aksyon imedya u pu pran pu izol Leta Israel. Sa bizin inklir sisponsyon imedya tu lyin diplomatik avek Israel e inpozisyon sanksyon ekonomik total ek lezot sanksyon lor Israel. Bizin boykot konpayni miltinasyonal ki pe fer profi depi krim ki pe komet kont lepep Palestinn. Bizin met restriksyon lor viza pu eksklir tu Israelyin ki dan kit fason implike dan servis militer. U bizin apel pu sisponsyon imedya Leta Israel depi Nasyon Zini. E, u bizin osi sispann lakor avek UK lor Chagos, inklir Diego Garcia, ant-ot, aköz risk ki USA kapav antrenn nu pei dan zenosid, par servi nu later pu infliz zenosid lor Palestinyin, an partikilye dan Gaza.

U bizin azir pu sa masak Palestinyin, inklir afam zanan ziska lamor, li pa u lafot, e nonpli nu lafot.

Sinserman,

Rajni Lallah ek Alain Ah Vee,
Pu LALIT.

Tradiksyon CC ar kudme AA

“Nu ti parmi par milye dan lamars ver Gaza”

Riport-Bak depi Lamars Global ver Gaza

“Nu ti trwa Morisyen parmi sa 4,000 dimunn, ki finn vinn depi partu dan lemond pu konverz ver Gaza pu amenn sutyen depi lepep nu pei ziska lepep Palestinyen, kan lalyans Leta Zini-Israel pe komet zenosid. “Kan nu guvernmman pa’nn fer narnye, alor nu, dimunn depi lorganizasyon depi 80 pei, finn rant an aksyon!” Ragini Kistnasamy finn dir.

Li finn osi explike ki, kan dimunn dan lemond antye travay ansam, li marse. Li, ansam ar Ally Hosenbokus ek Alain Ah Vee, trwa manb LALIT, finn donn enn rapor lor *Global March to Gaza*. LALIT form parti fron komin “Kont Zenosid e pu Fermtir Baz UK-US lor Diego Garcia” ki finn organiz sa levennman la. Li finn derule dan enn lasal ranpli dan konsey minisipal Port Louis Vandredi le 11 Ziyet. Latmosfer ti trankil, ek anmemtan intans. Sa trwa orater la ti finn al Gaza exakteman enn mwa avan, e sete zot perip laba ki zot ti pe rakonte.

Reeaz Chuttoo, Prezidan Confederation des Travailleurs des Secteurs Publique et Privé (CTSP) finn prezid evennman la. Li finn explike kuma bann konfederasyon internasyonal dan ki CTSP enn manb sutenir lepep Palestinyen e opoz zenosid, e kuma sa azut a lespri internasyonal levennman la. Li finn osi donn enn listwar kuma sa Fron Komin la finn evolve depi Solidarite Morisyen avek Lepep Palestinn (SOMALP), ki avan ti BDS-Mauritius, ki finn sorti depi travay an kolaborasyon ant CTSP, Lalit, ek Sant Goomany lor Palestinn.

Prezan dan Riport-Bak la ti ansyen Prezidan Repiblik, M. Cassam Uteem, enn siportez lepep Palestinn ek muvman pu ferm baz militer depi lontan, ek nuvo Lemer Port-Louis, M. Aslam Adam Hossenally, ki finn anonse ki li sutenir sa kalite evennman pu

amenn sipor a lepep Palestinyen dan Minisipalite kapital pei la e ki li angaz limem pu ofer bann lespas Minisipal pu sa kalite levennman la dan lefitir.

“Ti ena trwa diferan muvman internasyonal ki ti pe azir ansam, ki ti dan Lezip e ti pe konverz ver Gaza,” Alain Ah Vee finn explike. “Lefet ki nu pa finn reysi rantre montre kuma syez lor Gaza telman total. Li osi montre kuma guvernmman lemond antye kolabore otan. Militer Ezipsyin finn aret nu avan-mem nu ariv pre ar frontyer Gaza!” Li finn explike ki kan bato Madleen, avek 12 aktivis abor, inklir ekolozis Greta Thunberg ek Manb Parlman Eropen Rima Hassan, ti ankor dan dilo internasyonal, Israel finn aret zot, anpes zot rant Gaza, ki sitye lor Mediterane.

“Anmemtan, enn lot evennman internasyonal ti pe derule – karavann bis Sumud.” Ti ena apepre 1,500 dimun depi pei Lafrik Lenor dan enn 150 bis ek minibis. Larme Lezip ek Libi Les, ki UAE sutenir, ki Nasyon Zini pa rekonet, ki finn aret zot osi lor sime pu al Gaza, li’nn dir.

“E apre sa, larme Lezip finn aret nu, Lamars Global pu al Gaza, trwazyem aksyon internasyonal la, dan Ismalia dan Lezip, pre kot lakot lwes Kanal Suez,” Ally Hosenbokus finn azute. “Se enn zonn militarize,” li finn dir. Mem si zot ti reysi pas enn checkpoint ki larme Lezip ti etabli, dan Ismalia larme finn aret par santenn veikil, inklir zot taxi. “Larme finn konfiske nu paspor!” Li finn explike kuma sa finn provok enn gran rasanbleman ki ti komans kriye “Free Palestine”. Li dir li finn aprann ki li ete viv anba enn diktatir militer kan zot ti dan Lezip Al-Sisi. Li finn presize ki si zot ti koz ar lezot ki zot ti krwar ti ansam ar zot dan Lamars Global ver Gaza, kan zot ti dan Kairo, larme

ti kapav aret zot. Plis ki 5 dimunn pa gayn drwa zwenn. Buku parmi bann ki ti la pu Global March, li finn rakonte, ti arete, deporte depi laeropor Kairo! Lezot finn arete, sertin avek vyolans, dan zot lotel mem. [Dan zot lotel, enn delegasyon Kanadyen ki ti fer enn renyon finn anfet arete]. Ti ena bann informater guvernmman partu dan sant Kairo, li finn explike. E dan Ismalia, se dimunn an linz sivil ki ti pe dibut lor enn miray, ti pe kriye nu nom, pu rann paspor.

Bann orater-la finn explike kuma, mem zur ki lamars-la ti sipoze kumanse, Vandredi 13 Zin, larme Israel finn atak Liran, finn tuy syantis ek zot fami, osi byen ki sef militer. Mwayen-Oryan antye finn vinn enn zonn deger.

Trwa orater la finn lans enn demann ki Guvernmman Moris izol Israel konpletman, e sispann li depi Nasyon Zini, ek osi ki li sutenir ka Lafrik Disid kont Israel pu zenosid divan Lakur Internasyonal Lazistis (ICJ) asterlamem. Ragini Kistnasamy finn rapel lodyans ki sa trwa lider parti politik ki dan puvwar zordi, kan zot ti dan lopozisyon, ti siyn enn petisyon ki dimann ansyen Premye Minis Pravind Jugnauth sutenir sa ka la. Li finn nom zot: Premye Minis Navin Ramgoolam, Vis-Premye Minis Paul Bérenger, ek Minis Turis Richard Duval. Okontrer, sa ki Guvernmman finn fer, se tir Moris depi lalis pei ki ti pe donn pledwari oral, ki ti deza inskrir lor azanda piblik Lakur Internasyonal Lazistis dan Nasyon Ini, dan enn lot ka ICJ ki akiz Israel anpes Nasyon Zini ek lezot led imaniter ariv kot bann Palestinyen, ki pe mordefin dan Gaza.

Kestyon ek komanter depi piblik dan Riport-Bak la – dimunn lavil ek vilaz, zenn ek vye, fam ek zom — ti profon. Reprezantan *Students for Palestine* finn felisit bann partisipan Global March, finn dir

kuma li inportan pu kontinye met presyon lor guvernman pu izol Israel kompletman. Zot finn fer enn lapel pu ki viza otomatik pu Israelyen arete. Lezot komanter finn met lanfaz lor boykot, dezinvestisman, sanksyon. Enn komanter finn explik linportans gard antet, mem si sa napa pu amenn kit konfor lepep Gaza ek West Bank ek Zerizalem-Les, ki Israel, anmemtan li pe rod vinn enn ezemoni rezyonal, li enn pei an deklin, parey kuma lanpir Amerikin an deklin total. Dan sa kontex la, se enn gran erer pu Guvernman Moris al finaliz enn Trete ki lye Repiblik Moris ar sa lanpir ki pe efondre. Nu bizin pare, anmemtan pu sutenir lepep Palestinn, pu lezot lalit pli larz dan Palestinn ek partu dan lemond, pu kree enn lavenir ki pu ranplas seki zot apel “sivilizasyon” Oksidental, enn proze ki depi kumansman zenosider ki li ti ete depi komansman. De lezot komanter ti suliyn danze baz militer Diego Garcia dan kontex lager.

Lalis lorganizasyon dan Fron Komin kont Zenosid ek pu Ferm Baz Militer Diego Garcia, ki finn organiz Riport-Back, li inpresyonan:

Mauritius Labour Congress, Federation of Parastatal Bodies and Other Unions, Confederation des Travailleurs des Secteurs Publique et Privé (CTSP), National Trade Union Confederation, Federation of Civil Service and Other Unions, General Workers Federation, Federation des Travailleurs Unis, Government Teachers' Union, Rodrigues Private Industries & Allied Workers Union, Rodrigues Government Employees Association, Rodrigues Workers Federation, Nursing Association, Union of Private Secondary Education Employees, Ledikasyon pu Travayer, Dr Idrice Goomany Treatment Centre, Leve Fam!, Muvman Liberasyon Fam, ABAIM, Never Again-Olive Resistance, Lalit.

U kapav get versyon fim lor nu sayt lalitmauritius, dan seksyon video.

Komanter LALIT lor Bérenger so parol lor Zenosid Orkestre

Dan konferans depres le 12 Ut, zurnalist poz Paul Bérenger enn kestyon: “Eski u kapav dir enn mo lor Gaza? Kuma u resanti u lor seki pe pase laba?”

Paul Bérenger reponn dan enn fason ki montre a ki pwin Guvernman Ramgoolam pe avwe so esek. Ondire Bérenger pe aplati Guvernman divan USA. Li dir kumsa:

“Ayo papa! U kone parfwa mo anvi kit Guvernman pu dir tu seki mo panse. Kit Guvernman, pa parski Guvernman dan tor, me nu enn ti pei frazil. Nu kone kisannla pe menase brit-brit. Mo manz ku, manz ku, manz.... Me, set-enn krim! Li pa enn mo for. Li enn ‘krim’ seki Israel de Netanyahu pe fer dan Gaza dan Palestinn. Li enn krim. Orib. Zot pa ti pu kapav fer sa krim la san lapwi intel, intel. Mo aret la parski kot nu ete la, Nu ti pei Lil Moris.”

Parol Paul Bérenger merit buku komanter.

Ala enn-de Komanter LALIT, pu kumanse:

1. Lozik Bérenger li leswivan:

Akoz Repiblik Moris tro tipti, tro frazil, li, Bérenger, pena liberte dexpresyon. Li enn lider politik ki pena drwa uver so labus. Mem li anvi kit Guvernman pu li kapav koze, li evidan ki li pa pe fer li desito. Alor, li ule dir li enn dimunn ki kareman pena prinsip?

Enn lot enormite li pe konfese: Guvernman aktyel dan lekel li Vis Premye Minis, li pena drwa enn politik etranzer? Repiblik Moris fini aliyn li an-katimini ar

Lamerik ek so UK? Ziska enn pwin kot Guvernman Moris refiz dirsi pozisyon Repiblik Moris anver Israel, mem kan Israel pe komet zenosid? Mem kan Israel ek USA pe orkestre enn faminn pu fors expilsyon tu Palestinyin, akumanse par Gaza, depi zot prop later?

Nepli ena politik etranzer?

2. Bérenger kone kisannla pe “menase brit-brit”. Abe nom so nom! Nom zot nom! Kifer res trankil. Dir nu! Lepep Moris adilt. Nu dan enn pei independan.

3. Bérenger dir ena “lapwi intel, intel” ki pe permet Israel fer tu so krim. Me, la osi, li pa nom zot nom. Dir nu!

Partu dan lemond tu pei pe andirsi zot stenn kont Israel. Tro lant. Tro tigit. Me, pe pran distans ar Israel. Preske tu pei, mem dan Lerop, pe kareman denons e kritik Israel.

Guvernman Ramgoolam-Bérenger-Subron-Duval, par kont, pe al dan lot direksyon, li.

Li finn anil, kareman anil, “oral submissions” divan ICJ, kot Repiblik Moris ti fini klase dan taymtebl dan enn ka ki konsern prezizeman sa politik Israel pu orkestre pu afam lamas dimunn Palestinyin, pu ki zot fwir zot pei. Li grav.

Answit, “Ministry” Zafer Etranzer finn tir enn Kominike le 13 Ut, enn Kominike pa zis fad, met aryer lor pozisyon Moris, me kareman vander anver Israel-USA.

Surs: youtube (get dan editorial)

Non a Lanbasad-Kazern Amerikin Bagatelle

Kimanyer nu kapav permet USA konstrir enn imans konplex, plizyer batiman an beton arme, pu so nuvo Lanbasad dan Bagatelle? Pu ranplas 2-3 mizerab letaz lwe? Dan enn batiman Rogers delabre Anvil? Enn ku kumsa?

E sa, dan moman kan USA pe aktivman partisip dan Zenosid Israel kont popilasyon dan Gaza, Palestinn? E pe rekoloniz Diego/Chagos?

Kestyon nu pe poz numem se sa: Kifer USA bizin ena sa grander lanbasad dan Bagatelle? Kifer? Ki li ena lintansyon fer? Li sertenman pa nesaser pu ena sa grander konplex 7-batiman si li ena lintansyon zis kontiyne fer so travay abityel – deza tro furaye – kuma enn Lanbasad ki reprezant USA dan Leta Moris. Dosye WikiLeaks ti deza montre zot fason sey rant dan Departman Guvernman, sey infliyans fonksyoner, koronp lapolis ek gard-kot, tusa. Nu deza kone Lamerik koronp ONG Moris. Dan enn rankont avan eleksyon zeneral lane dernye, ONG finn temwayn zot prop koripsyon.

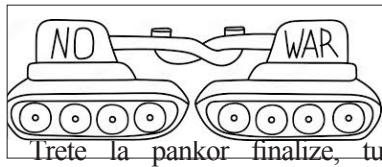
Ala seki “*Vienna Convention on Diplomatic Relations*, 18 April 1961” dir parmi travay enn lanbasad, Lartik 1 Konvansyon Vyenn spesifye fonksyon enn misyon diplomatik. Parmi, ena paragraf (e) pu “*Promuvwar relasyon kordyal ant Leta li reprezante ek Leta pe akeyir li, e devlop relasyon ekonomik, kiltirel ek syantifik*”.

Eski USA ena lintansyon fer lezot kalite “travay” dan so nuvo lanbasad? Ki kuma enn gro kazern ek so beton arme?

Lyin Diego Deal UK-USA ar grander nuvo Lanbasad USA

Guvernman Ramgoolam-Bérénger-Subron-Duval so Kabine fini sinye pu enn Trete USA-Moris kot drwa

veto kareman dan lame UK-USA, pu nerport ki proze, tipti kuma gran, lor Diego, e lor Chagos an antye. Li enn fe, sa.

sinpleman aköz li bizin pas dan Parlman UK. Zot pli demokratik ki nu. E si Parlman laba sanz kiksoz, Repiblik Moris pu apandan ar enn lot zafer, pa seki li finn siyene?

“Diego Deal” UK-USA ek tu so annex, ki Leta Moris fini siyene, pe dakor pu sed suverennte pa zis lor baz militer-nikleer Diego Garcia, me lor totalite Arselpe Chagos, e li pe fer sa pu 99-an an-esanz enn lokasyon, seki apel “lamone disan”. An-efe UK-USA ena enn drwa veto lor nerport ki desizyon lor Chagos, purvi bann la krwar li liye ar baz la.

Tu pe indike sa nuvo Lanbasad ena enn rezon-det: Pu servi pu USA gard enn kontrol sere lor Leta Moris. Lor Leta Moris, an antye, pa zis Chagos, pa zis Diego.

Li pu enn nik espyon. Sa bann espyon la pu furne, pu met zot nene dan politik intern Moris. Zot pu karyat sosyete Repiblik Moris atraver finans tu kalite proze Guvernman, par-etatik, polisye, SMF, gard-kot, lanvironnman (Minis Bhagwan fini zwenn Anbasader) e mem Sekirite Sosyal (Minis Subron fini zwenn Anbasader). Kumsa nu Guvernman kurbe, ranpe, vande.

Guvernman Trump pu koronp ONG osi. An-esanz pu enn ti kas ubyin enn ti-laburs, Amerikin pu gayn akse dan tu laspe lavi sosyal, kiltirel ek politik dan Repiblik Moris. Lerla, a zot tur, sa bann ONG vinn azan Amerikin, zot-mem. Atraver ti-vwayaz ki Lanbasad peye: enn brayb sa. Atraver enn ti-larzan, ki enn ONG kapav leve li-mem, anplas tal lame.

Kumsa osi, Lanbasad USA pu

“travay” dimunn individyelman dan diferan domenn: biznes, politik, akademya, sindika, ONG atraver ofer laburs, invitasyon dan konferans sponnsorize par rezim Amerikin, “vwayaz” an-esanz pu kontribiye ver met dibut enn baz sutyin pu politik inperyalist USA, enn politik kriminel. Li fer sosyete Moris konplis ziska dan zenosid, sann kut la.

O-minimem li aste silans. Li trok ennti-lamone an-esanz pu Morisyin rann “drwa pu kritik politik USA”. AGOA, mem kuyonad.

Eski pena danze Leta Moris perdi nu suverennte pa zis lor Diego, pa zis lor totalite Chagos, me lor Leta Moris antye?

Eski nu pa riske vinn enn pei aliyne avek politik USA?

Nu dirizan politik pe deza aplik politik “res trankil” e “manz ku” fas a politik Lamerik dan lemond. Paul Bérénger deza finn avwe ki Guvernman li-mem pe “bizin” kurbe, ubyin pu sit li “manz ku”, kan ena sa “krim orib” kuma li apel li, avek rezon, zenosid Israel-USA kont popilasyon Gaza-Palestinn. Get lao, kot Bérénger dir kimanyer zot finn bizin, e tuzur bizin, e pu bizin kurbe, lerla u pu gayn enn lide gravite koripsyon ki fini arive onivo eli dan Parlman, o-nivo nomini dan Kabine Minis.

Kan nu pe analiz tu sa danze ki pe menas nu e ki pu menas nu pli divan, li vo lapenn get rol enn-de Lanbasad USA.

Lanbasad dan Ikrenn ti formant ku-deta dan Ikrenn an 2014. Lamerik ti ranvers Prezidan eli, e swazir so ranplasman. Zordi, get so lefe. Ikrenn detrir net. Pa kone komye lamor sa pei la finn sibir. Li kriyel. Pu USA sey afebli e pini Larisi, li finn servi Ikrenyin kuma manze kanon. Sa, se laverite.

Lanbasad USA dan Liban finn formant konfli dan Liban, Lanbasad USA dan Irak finn formant konfli dan Irak, e parey pu Armeni.

E sa, malgre Trete Vienna kler lor non-inzerans enn lanbasad enn pei

dan politik intern pei ki pe eberz li.

Lartik 41 kler “... antan enn diplomat avek privez ek iminite diplomatik, zot ena enn devwar pu respekto kad legal dan pei kot zot ete e zot ena devwar pu pa interfere dan politik intern sa Leta la.”

Kot ena gran Lanbasad USA, laba ena gran gran Destriksyon

Dezyem pli gran lanbasad USA dan lemond truv dan Liban. Liban finn vinn enn pei ravaze par bombardman Israelyin, ziska zordi. Tulezur ena bombardman Israelyin lor Liban malgre sese-lefe. E malgre lefet ki sa sese-lefe la finn sponnsorize par USA, limem. Lanbasad Liban imans la, ki ti kumans konstrir an 2017, li asiz lor enn siperfisi 50 arpan e li finn kut \$1 milyar – e li pankor termine.

Pli gran lanbasad USA dan lemond truv dan Lirak. Li asiz lor

123 arpan later Irakyin. Ti kumans konstriksyon apre invazyon Amerikin an 2003. Li pa finn fer nanye apar sem dezord. Li finn antrenn lamor plis ki enn milyon Irakyin. Gran Lanbasad USA pa exakteman enn benediksyon.

Avan Liban, dezyem pli gran lanbasad USA dan lemond ti dan Larmeni. Rapel sa, kan nu gete kimanyer Lamerik pe rod menas e anserkle Liran.

Eski tu sa imans lanbasad USA dan enn pei ule dir sa pei la retruv limem dan tu kalite instabilite e o-sant formant tu kalite konfli?

Eski li enn siyn ki sa imans Lanbasad isi, pu enn pei grander Moris, li enn indikasyon ki plan exakteman USA ena an-tet pu Moris dan lavenir?

Nuvo Lanbasad USA so kompleks 7 batiman, sitye Bagatelle, li lor enn siperfisi 14 arpan e li estime pu kut \$300 milyon, Rs 14 milyar. Li

inkrwayab, pu enn pei 1.3 milyon dimunn.

Konstriksyon pe fer par konpayni Amerikin BL Harbert International kumanse an 2023. Li pe viz pu termine an 2026. BL Harbert International enn konpayni parmi pli gran kontrakter konstriksyon dan Lamerik. Li spesyaliz dan ki? Konstriksyon militer!

Shakeel Mohamed Bizin Azir

Eski pa finn ler pu Minis Later Shakeel Mohamed poz kestryon USA, ki so lintansyon? Eski li pa bizin vinn dir nu ki pu ena dan sa imans konstriksyon la?

USA bizin kone nu pe vey so azisman.

Nu pa pu ni “res trankil” ni nu pa “manz ku”, mem si Bérenger anons sa, ondire li enn exkiz pu so kaponnri.

Pozisyon LALIT lor

Lakor UK-Moris konsernan Chagos, inklir Diego Garcia

Sinyatir “Lakor” UK-Moris lor Chagos, inklir Diego Garcia, le 22 Me 2025, par guvernman respektif Keir Starmer ek Navin Ramgoolam, mark anmemtan lafin klem Britanik lor Chagos, inklir Diego Garcia, e lafin exil Chagosyin depi zot later natal. E li osi komansman enn nuvo form kontrol kolonial UK-US lor Moris ek Chagos, inklir Diego Garcia, e enn nuvo form kontrol sosyal UK lor Chagosyin – ki mwin drastik ki zot derasinnman total.

Ala seki LALIT ti panse, apre enn premye diskisyon lor Lakor. Dan LALIT nu finn etidye pa zis lakor la, me osi tu so Anex, ki esansyel pu konpran Lakor. Nu’nn osi lir Guvernman Britanik so ‘Explanatory Memorandum’ ki azut eklersisman dan kuma inperyalis get sa ‘deal’ la ek ki kalite zot finn akile e met zotmem koson-dan-dam aköz plis ki 50 banane lalit konstan

kont zot kolonizasyon kontinyel, derasinnman Chagosyin ek zot lokipasyon militer Chagos.

Lakor reprezant enn viktwar pu seki zis LALIT ti konvinki pandan tu sa banane la. Nu ti kone li pu pruve enn zur. E ICJ finn pruv li. Moris suverin. Kan lemond fini aksepte suverennte Moris, lerla Repiblik Moris ti kapav al ver so inifikasyon. Zordi kan demantel British Indian Ocean Territory (BIOT) – nom ti done pu sa lokipasyon ilegal 57 banane – li enn viktwar sa. Selman, anmemtan, Lakor la osi enn defet an-term limit drastik lor kuma Moris pu exers so suverennte. Li kler ki UK-USA pu gard kontrol pu sa 100 an la, kan lir Anex Lakor, ki form parti integrant Lakor. Morisyin, ki inklir Chagosyin, ankör byin lwin depi kontrol demokratik lor sa parti teritwar nu Repiblik la, malgre ki Konstitisyon dir ki nu

bizin pe viv dan enn “leta suverin e demokratik”. Pankor. Anplis, langaz servi dan Anex, ki form parti Lakor, klerman an konfli ar Trete Pelindaba pu enn Lafrik san Zarm Nikleer ki baynnding, kiksoz ki VPM Paul Bérenger sipozeman konpran pli byin limem, etan done ki limem ki ti an-sarz sa fame “laliyn pwintye” otur Chagos, alepok kan sa trete Nasyon Zini la ti pe met anplas. Lakor Starmer-Ramgoolam, dan so bann premye dizenn mo, efas seki apel “laliyn pwintye” depi Trete, seki vedir, Pelindaba pu definitivman kuver Chagos, e asterla, Moris, u ninport ki lezot pei ki dan Trete, kapav par exanp, fer apel inspekter IAEA. Lefe krim kolonyal lokipasyon militer pe tuzur kontinye.

E Lakor osi reprezant enn viktwar pu Chagosyin ki’nn kriyelman exile par Britanik ek Amerikin pu fer plas pu zot abominab baz militer lor Diego

Garcia. Kan dimunn ki'nn ne laba pu kapav vizite aster, e mem kapav swazir pu etabli dan sartin plas laba mem, li osi enn rezon pu selebre. Nu selebre pu seki inn ne laba, pu seki inn byin anvi sa posibilite la. Me kondisyon kuma li spesifye dan Anex, li parey kuma pu enn lokipasyon militer mem. Lakor byin lwin ar "drwa-de-retur" pu Chagosyin, ubyin "liberte muvman" pu tu Morisyin, inklir Chagosyin. Pu ena restriksyon terib lor Chagos an antye su pretext "sekirite baz" – pa zis konsernan Diego Garcia me konsernan "Larsipel Chagos depas Diego Garcia" kuma li fer referans dan Lakor pu lezot zil kuma Peros Banos ek Salomon. Ninport ek tu desizyon konsernan totalite Chagos pu sibir sirveyans e kontrol strik Britanik ek US. Tu pu kontrole par enn "Komisyon konzwin", UK ek Moris e kot Amerikin pu syeze, e pu kapav "donn konsey" lor "fonksyonnan alonterm, efikas e sekirite baz" – ala refrin ki dan Lakor.

Chagosyin pu gagn drwa etabli selman dan bann plas kot enn minorite Chagosyin sorti. Sa mo "resettlement" [relozman] mem, enn term teknik kolonyal ki pa parey ditu ar "drwa-de-retur" u "liberte muvman". Lakor napa koz reparasyon pu 57 banane lokipasyon militer ilegal teritwar Moris, ni mem reparasyon pu Chagosyin ki'nn derasine depi laba par lafors pu fer plas pu baz militer.

Byinsir, dan LALIT, pu preske 50 an, nu finn konsyaman viz dekolonizasyon konplet Moris e so reinifikasyon, drwa retur e liberte sirkilasyon tu Chagosyin, liberte muvman tu Morisyin e fermtir baz militer Diego Garcia. Sa trwa eleman kle pu gayn vre laviktwar, seki nu pankor gayne ziska ler. Pa ankor.

E Lakor la reprezant enn rekil akur-term dan lalit pu ferm baz militer lor Diego Garcia – e sa, enn lepok dan listwar kot Lanpir Amerikin deza dan proses pe

grene an kaskad dan so prop bankrut finansye ek politik. Moris inn al atas limem ar enn bato ki pe kule.

Donk, si nu kapav savur ki UK, ek so alye, US ki li osi dan lakor, admet an ekri dan premye 13 mo Lakor ki "Moris ena suverennte lor Larsipel Chagos an-antye, inklir Diego Garcia", e si nu kapav selebre dan lazwa ki Chagosyin kikfwa ena inpe plis liberte vizit e etabli lor sartin parti Chagos su sipervizyon intans militer ek birokratik, nu osi konsyan lor rekil akurterm, dan lalit pu ferm baz. Na-pena okenn kantite dolar u liv sterlin ki kapav fer nu abandonn lalit pu ferm tu baz militer etranze e, osi byin ki ferm larad a tu navir-deger! Me bon nuvel se ki US aköz so bankrut, pu oblize ferm tu so 800 baz militer etranze, enn par enn, e vinn enn pei ordiner.

E anmemtan, aköz kontrol strik UK-US ena lor baz Diego Garcia, nu note ki Lakor napa plis ki enn but "fey fig legal" pu kasyet pese orizinel kolonizasyon ek vol later pu 100 banane ankor. 100 banane pu komanse, pli prezizeman. Nu pe viv e apresye demantelman iminan 'British Indian Ocean Territories', ansyin "fey fig legal" ki ti pe servi avan. Bon debara!

Me li pa'nn ale par limem.

E li napa enn-de Premye Minis, uswa trwa u kat, ki'nn fer BIOT ale.

Leta Morisyin finn azir byin

tar, inn fer byin tigit pu fini ar sa lokipasyon ilegal la. E pa fini.

Sa bann sanzman la pe vinn apre, e kuma rezilta direk, sanzman balans de fors sosyal, prepare lor plis ki 50 banane par lalit kuraze, par batay politik difisil, par lager lor lari fam Chagosyin ek fam LALIT ar Rayot dan Porlwi, par lagrev lafin fam Chagosyin, par lager kont sarz kriminel pu manifestasyon ilegal, par konferans internasyonal e par trak, par petisyon, par let uver a dirizan dan lemond ek dirizan dan Moris, par diskur dan reynion sindika internasyonal, par rezolisyon reynion internasyonal sosialis lor sink kontinan, par rezolisyon muvman mondyal Anti Baz (No Bases) ki'nn gagne dan renyon Mondyal Anti Lager, par aksyon konstan pu pran bato al Diego Garcia – enn bato Greenpeace ti pu ale enn premye kut lerla enn laflot antye swiv par deryer (me lerla Britanik inn kas sa muv la par ofer Chagosyin pu "amenn" zot Chagos pu vizit tom zot fami), par plizyer ka ki GRC inn mete divan zidisyer UK – dan enn ladan, avoka guvernan Britanik inn pas enn-ertan atak LALIT pu sey fer biz-biz ant LALIT ek Grup Refizye Chagos, par defet leta UK divan tribinal UNCLOS, dan ICJ, dan Lasanble Zeneral UN kan UK-US inn gagn zis 3 pei ki'nn vot dan zot faver (apre ki Maldiv

inn retir so vot) – e kan koz izolasyon zeo-politik – par UK gagn met deor depi *Indian Ocean Tuna Commission*, par refi sindika fakter *Universal Postal Union* pu livre zot let, par interrogatwar divan lorganizasyon *Comprehensive Nuclear Test Ban Treaty*. Fek-la, UK-US inn panike kan tu dirizan Arab inn anpes avyon US sirvol zot teritwar u servi baz US ki lor zot teritwar pu atak Liran dan kad plan dyabolik Israel pu “terminn enn fwa” so zenosid dan Palestinn.

Donk, seki nu bizin konpran se ki “lalit kontinye...”

Anu pran enn lexanp; dan Annex 1, su seksyon “Chagos Archipelago beyond Diego Garcia”, anba su-seksyon “Mauritius Security Review”, Lakor dir: “Avan ki apruv ubyin exekit enn propozisyon pu ... tu propozisyon pu devlopman lor teritwar terest Larsipel Chagos depas Diego Garcia, Moris bizin fer enn Security Review an-akor ar paragraf 6.” Paragraf 6, lerla atas lame Moris ar desizyon UK ek US lor lefe nerport ki devlopman dan nerport ki lil, kuma Peros uswa Salomon, riske ena lor efikasite ek

sekirite baz militer Diego Garcia.

Donk, ena enn lalit byin difisil divan nu pu re-inifye nu pei, pu organize pu ki ena liberte muvman pu tu Chagosyin e pu tu dimunn dan Repiblik, lor tu later ek lamer, e pu ferm e netway baz militer US lor Diego. Dan sa fason la, kan nu amenn lalit pu ferm sa baz la, nu tu nu kontribye dan aret zenosid kont lepep Palestinn – dan momanmem ki Trump pe kontiyn finans Israel e servi Diego Garcia dan so sutyin pu sa zenosid atos la.

Lartik orizinal, 27.05.2025, re-edite.

Kisannla Pli Kupab ‘Vann Diego Garcia’ Pravind Jugnauth ubyin Navin Ramgoolam?

Pravind Jugnauth ek Navin Ramgoolam pe lager lor kisannla pli kupab vann Diego Garcia ar Britanik ek USA. Me kisannla pli kupab pa pwin inportan. Nu dan LALIT nu donn dror lor la. Anu get exakteman ki Pravind Jugnauth finn siyne konsernan exers suverennte e ki prezizeman Ramgoolam finn siyne dan “draf” pu Trete final anterm suverennte lor tulede – Diego Garcia, limem, ek leres Chagos – dan dokiman ki sakenn finn siyne.

Dokiman ki finn siyne par Jugnauth ek dokiman ki finn siyne par Ramgoolam sakenn spesifye klerman ki Moris “suvin”, ki bon. Byin bon mem. Lerla, avek zot lize gran-uver, zot sed kontrol lor EXERS sa suverennte an seki konsern tu zafer ki afekte baz lor Diego Garcia, kot baz militer Amerikin sitye, e usi lor tu leres Sagos lor pretext ki desizyon ki pran kapav afekte efisyans Baz la.

Seki inportan seki Sagos antye a-risk aköz sa “diyl” la.

Diyl la ti siyne avek Sir Keir Starmer dan 2 staz, premye par Jugnauth lerla Ramgoolam. Trwazyem staz pu ratifye avek sinyatir tulede, Repiblik Moris ek Grand Bretayn, kan li fini travers Parlman Britanik. USA ek Lind pu usi afis zot sinyatir, kumkwa

zot dakor. Sayt Minister Defans Britanik ti anonse ki “Five-Eyes”, Trete Espyonaz ant sink pei Anglofonn – UK, USA, Lostrali, Nuvel Zeland ek Kanada – osi dakor.

Note ki lel drwat Konservater dan UK ek tulde parti dan USA zot kont sa Trete la lor baz ki li konsede ki Repiblik Moris suvin. Dan LALIT, par kont, nu opoz sa Trete la lor baz ki li anmemtan ronz suverennte par sed kapasite Moris pu exers so suverennte, e li fer sa pu 100 banane ubyin plis.

Anu explik sa dokiman-duo etranz la, ki mintenir ki “Moris suvin”, me ki anmemtan dir ki UK-USA pu exers sa suverennte la – ki exprime dan de fason diferan: Premye fason, li dan seki Jugnauth inn siyne, e lot fason, dan seki Ramgoolam finn siyne. Li pa difisil pu konpran. Li tu sinpleman enn pyez pu Moris, dan de diferan fason drafte. Me, li mem-mem pyez.

Ena 2 “pwin de-baz” dan sak dokiman, setadir dokiman Jugnauth inn siyne ek seki Ramgoolam inn siyne, e sa 2 pwin de-baz la ris dan 2 direksyon opoze. Premye pwin de-baz li parfe dan seki tulde finn siyne. Dan “Deklarasyon Konzwin” Jugnauth avek UK, nu lir “*Moris suvin*

lor Arsipel Sagos, inklir Diego Garcia.” Dan pu Ramgoolam, li finn amelyore marzinalman, pu seki li vo, e li lir: “*Moris suvin lor Arsipel Sagos, dan so totalite, inklir Diego Garcia.*” Tulede kategorik. Ubyin, plito li paret ki zot kategorik.

Dezyem pwin-debaz dan tulde dokiman, li pli niyanse. Jugnauth dakor ki Moris “*angaz li, e spesifye sa dan Trete, kumkwa li pu asire ki alonterm baz existan lor Diego Garcia pu kontiynne opere dan enn fason sir; dan fason reyelman efisyan, e kontiyn zwe so rol esansyel dan sekirite rezyonal ek global.*”

Kant a li, Ramgoolam finn dakor pli tar ki Moris “*pu napa sap lefisyans, ni zenn, ni interfere dan okenn lot fason avek Baz la so loperasyon alonterm, dan enn fason sir; dan fason reyelman efisyan*”.

Ramgoolam finn reysi fer azute ki, Moris “anseki-sazi aktivite konsernan Baz la, UK-USA oblize swiv lalwa internasyonal.” Tandi ki sa fraz “lor baz lalwa internasyonal” dan dokiman Jugnauth li konsern selman manyer ki negosyasyon finn fini fer.

Tulede dokiman ireflesi. Avek enn baz militer US lor nu teritwar, sa kondann nu pei pu mars avek

enn “kan”, kan-inperyalis USA. Li pa ninport ki “kan”. Li enn kan belizeran. Li suvan enn kan kriminel. E li kan enn lanpir. Sa, li pa ninport ki kan. Pa zis sa. USA, li enn lanpir ki pe grene. Jugnauth ek Ramgoolam azir dan enn fason ireflesi, pa zis aköz USA so labitid fer lager ilegal. Me usi parski li enn verite ki, kan ena enn dimunn ki vinn Prezidan kuma enn Donald Trump, li enn refle enn laparey deta USA ki dan enn kriz grav, e dan enn deklin drastik. Kifer nu, lepep Moris, ki viv dan enn “Leta suvrin demokratik”, dapre nu Konstitisyon mem, bizin aksepte an avans seki pu fer “a lon-term” e “*dan enn fason sir; dan fason reyelman efisyan*” lor sa baz etranze la? Li absird pu siyn enn tel zafer. E li menas nu suvrennte, kuma nu pu truve kan nu lir prosin but inportan dan 2 dokiman ki 2 Premye Minis finn siyne.

Kan nu gard antet sa de angazman ki nu finn site: 1) Moris li suvrin ek 2) Baz militer US bizin lib pu opere dan fitir alonterm, avek so sekirite ek efisyans garanti, nu remarke ki tulede Premye Minis, Jugnauth ek Ramgoolam, finn siyn sa dezyem langazman la, seki danzere net la.

E aster, seki nu pu explike se fason ki tulede, Jugnauth ek Ramgoolam, efektivman finn vande lor Diego Garcia e lor Sagos antye, an seki konsern EXERS suvrennte.

Apri ki Jugnauth finn asire (sanse) ki Moris “suvin”, li al siyn sa absirdite flagran la: “Pu enn peryod inisyal 99 banane, UK pu otorize pu exers, an seki konsern Diego Garcia, drwa suvin ek lotorite suvin Moris lor Sagos pu prosenn 100 banane.”. Remarke ki UK kapav exers suvrennte nesaser “pu asir kontinyasyon lopeyasyon baz”. Dan LALIT nu finn denons, depi premye moman ki nu finn lir sa fraz la, ki finn drafte kuma enn riz pu pyez Moris, e li finn “resi” pyez Moris. Tu komantater dan Moris, apart LALIT, finn panse,

ubyin finn swazir pu panse, ki savedir Britanik pu selman gayn drwa exers suvrennte lor Diego Garcia. Nu, dan LALIT, nu kone ki sa pa ti “veritab sinifikasyon” fraz “an seki konsern” Diego Garcia. “An seki konsern” vedir “an seki konsern”. Sinon Deklarasyon Konzwin ti pu ekrir dan enn fason pli sinp: UK pu otorize pu exers drwa suvin e lotorite suvin ki pu Moris pandan prosen x lane. Me, zame sa finn exizans USA, ni li pa so exizans asterla. Exper legal Philippe Sands ena mem-mem interpretasyon ki LALIT.

E USA ki pe reyn siprem, pu lemoman. Sa li reflet veritab balans defors. Alor seki li dir, samem, pur lemoman.

Tusala pu dir, ki ala kot kekyon suvrennte ete: Li rezid dan so exersis. “Suvrennte”, li pa enn term relativ. “Swa li suvin” ubyen “li pa suvin”. Alor, Jugnauth finn riske siyne pu sed lexersis suvrennte, setadir suvrennte limem, e sa pu 100 banane. E kapav plis.

Ramgoolam ti refiz siyn sa formilasyon la. Me, “draf” Trete ki li finn siyne, li usi, li pa bon, sirtu kan lir Anex.

Li enn dokiman 25 paz, 10 paz “konteni” “draf” Trete plis 15 paz Anex, ki form parti Trete la. E, kan u lir li, u realize ki li inklir enn seri detay ki pran seki Jugnauth finn siyne, met li dan formilasyon pli pratik. Li dekrir prosedir byen klerman kimanyer UK pu EXERS suvrennte lor Sagos antye. Mem kalite fason sed suvrennte li ekrir

dan langaz pli spesifik. Nu sir-e-sertin ki buku zurnalis pa finn etidye Anex. Se sa rezon kifer zot pa konpran ki pe arive lor Trete ki Ramgoolam finn siyne resaman.

Annex 1 li divize an 2 parti, enn ki ena tit “Diego Garcia”, ki parey kuma seki Jugnauth finn siyne: “Moris otoriz Grand Bretayn pu ekzers drwa e lotorite Moris, an seki konsern Diego Garcia kuma spesifye dan Trete.”

Lot tit dan seki Ramgoolam inn siyne “Arsipel Sagos, pli lwin ki Diego Garcia”. Ladan nu kapav lir ki nerport ki propozisyon pu devlopman lor “teritwar teritoryal Arsipel Sagos ki depas Diego Garcia” li obligatwar ki “Moris fer enn Letid Sekirite”, ki swiv enn prosedir. Prosedir li spesifye pu sa, li dir ki avan pran okenn desizyon, fode UK aksepte ki propozisyon la pa riske fer okenn “menas, ditor ubyin interferans avek lopeyasyon Baz militer a-lon-term, *dan enn fason sir; dan fason reyelman efisyan*”. E UK bizin dakor, si relevennt, ar fason Moris propoze pu “diminye risk pu baz”. Sa bizin diskite dan enn instans ki pu met dibut apel enn “Komisyon Konzwin” ant Moris ek UK. Me, remarke ki li anfet USA ki pu lavwa iltim dan sa Komisyon la lor tu seki konsern so Baz. “Sinyater Trete la dakor ki Leta Zini Lamerik pu ena drwa pu introdri size pu diskisyon dan Komisyon Konzwin e USA pu nom enn reprezantan pu prezan dan reynon Komite Konzwin pu donn so lopinyon e so konsey, inklir lor size ki konsern lopeyasyon baz la alonterm, *dan enn fason sir; dan fason reyelman efisyan*.”

Ala prev la.

Dan tulede, seki Jugnauth ek Ramgoolam finn siyne, lexersis suvrennte lor tulede Diego Garcia ek “leres Sagos”, finn sede a kolonizater UK ek okipan ilegal USA. Jugnauth ek Ramgoolam zot tulde finn vande byin-mem.

(Baze lor enn lartik ekrir le 8 Zin 2025)

Tarif Trump – Zuti Ekonomik uswa Zuti Sanksyon Politik

Trump finn anbank li lor enn politik inpoz enn tarif zeneralize 10% lor tu pei ki exparte ver Lamerik. Tarif USA pa zis target so rival stratezik kuma Lasinn me usi sible bann ki parmi so alye pli fidel kuma Lerop, Zapon, Sid Kore, Kanada, Lind.

Trump, atraver inpoz tarif, pe anmemtan servi tarif pu mat ar pei dan BRICS ekonomikman, e osi inpoz so politik etranzer lor pei kuma Lind ek Brezil. Wi, Trump pe menas Modi avek enn tarif adisyonel 25%, aköz li aste petrol avek Larisi. Trump pe menas tarif adisyonel 40% lor Brezil aköz li pa dakor ki Lakur Lazistis dan Brezil pe ziz alye Trump, Bolsonaro!

Seki kler se, malgre tu koze dan-vid Trump, li lepep Amerikin ki pu bizin pey sa ogmantasyon dan pri koze par tu sa avalans tarif lor prodwi inporte.

Tarif global anviger ule dir tu dimunn dan Lamerik pu ena pu pey pli ser tu lartik inporte. Enn ogmantasyon omwin 10% lor lartik inporte, omwin li exanpte.

Dan sa mem moman, AGOA (enn lalwa USA *Africa Growth and Opportunity Act*), ki LALIT dan enn dokiman piblik an 2002 avek rezon nu ti apel “*US Colonisation of Africa Act*”, pe al termine lafin Septam 2025.

Alor patron ek Guvernman Moris pe negosye pu renuvle li. Si USA renuvle AGOA, li pu lor so term. Ki kondisyon li ena? Li pu tuzur inpoz so politik pu detrir lekonomi dan Lafrik – atraver privatizasyon zeneralize, eliminasyon sidsid lor prodiksyon lokal e atraver elimin tax lor inportasyon ver Lafrik. E, pu asire tu pei dan AGOA sutenir so politik etranzer, uswa opizale pa opoz e denons li, politik “res trankil” kuma Bérenger inn avwe dan so dernye konferans depres.

Ansam avek so nuvo politik

tarif, AGOA tuzur res enn zarm kolonyal pu fors Leta Afrikin pu sumet divan USA ek so reyn inperyalist, avek sutyin aktif klas dirizan pei Afrikin.

Some Sef Deta SADC, Moris konfirm li kuma enn vale inperyalis, enn avan-post enn lanpir USA an deklin

Dan nuvel MBC Ut 2025, kot sa dernye Some SADC dan Madagaskar, MBC uver so item nuvel par donn nu azanda sa Some la kot Sef Deta SADC ti prezan pu diskrit zafer inportan: kestyon sekirite alimenter, sekirite enerzetik, potansyel indistriyel dan sa rezyon Lafrik e sirtu lape ek sekirite dan la rezyon. Enn azanda extra-ordiner!

Tutswit apre prezant sa azanda chalennjing la, nu aprann Minis Ritesh Ramful deza dan Tana antan Minis Zafer Etranzer e li finn fini zwenn delegasyon Amerikin prezan dan sa Some Lafrik la. Alor, *America First*, pu Ramful.

Ala seki Minis zize inportan

pu dir popilasyon atraver MBC: “Kestyon tarif ek osi renovelman AGOA, li konsem sertin pei SADC. Mo-mem mo finn fer enn pledwari pu tu pei SADC koz avek enn sel lavwa. E, osi sers platform kot nu kapav angaz nu avek Leta Zini.”

Fas a sa azanda chalennjing la, nu truv SADC, fas a Prezidan Trump so avalans tarif lor tu pei dan lemond ikonpri lor so pros alye, nu Minis Zafer Etranzer ankor tuzur pe kwar ki pu kapav gayn enn tarif preferansyel atraver AGOA.

Kimanyer dan enn Some kot so azanda se pu get kimanyer pei SADC pu ansam vinn delavan avek enn plan pu devlopman lagrikiltir, lindistri, lenerzi dirab ek lape, u kapav permet Moris vinn enn payason par al negosye avek Lamerik, dan moman kot li pe menas lemond avek tu kalite sanksyon anform tarif e sirtu kan USA ena enn gro baz militer nikleer ki menas lape dan larezyon Lafrik mem, osi byin ki lape dan lemond. E dan moman kot USA pe perpetre enn zenosid.

LALIT AN AKSYON

Stop Zenosid Israel-US - Ferm baz Diego

Le 4 Avril, ti ena lamars solanel 21 lorganizasyon sindikal, sosyal ek LALIT, ki finn reyni lor baz enn platform komin pu “Ferm Baz Militer Amerikin lor *Diego Garcia*!” ek “*Stop zenosid ki USA ek Israel pe perpetre dan Palestinn*”. An Zin, sa platform-la ti remet enn let Minis zafer etranzer kont lefet ki guvernmman pa pe pran mezir konkre pu izol Israel ek met sanksyon kont li, ni pe sutenir ka ICJ Sidafrik kont zenosid Israel, ni finn intervenir dan ka ICJ pu Palestinyin Gaza gayn led imaniter.

Osi an Zin, 3 manb LALIT Ragini Kistnasamy, Alain-Ah-Vee ek Ally Hosenbokus ti parmi sa 4,000 dimunn depi 80 pei ki ti konverze ver Lezip pu fer *Lamars Global Ver Gaza* par lamer avek Flotilla, later avek delegasyon depi pei larezyon, ek dimunn 4 kote lemond ti aterir Lezip par avyon. Zot ti donn enn rapor dan Minisipalite Port-Louis le 11 Ziyet dan enn riport-bak organize par sa Fron Komin Ferm Baz Diego – Stop Zenosid Israel-US. An Ziyet, LALIT finn osi fer apel a Premye Minis Ramgoolam antan ki dokter, avoka ek Minis Finans pu azir pu azut dan presyon internasyonal pu kondann barbari Israel kont lepep Palestinyin. Olye reponn, li finn refilet let-la a Minister Zafer Etranzer ki finn par laswit tir enn kominike vander rapor a pozisyon Moris avan.

Kimanyer fer Pansyon 60 an re-vinn Iniversel?

Ki lafors klas travayer ena zordi deza, kan li ena pu rant dan sa batay kont Guvernman ek kont patrona lor kestyon pansyon iniversel 60 an?

Dabor, lansanb sindika deza ena lafors so prop manb. Li ena manb ki pey kotite. E par definisyon lansanb manb sindika, zot dan klas travayer alor zot ena mem lintere deklas. Sindika inkliir pli gran lorganizasyon sekilye dan nu pei. Answit, klas travayer deza ena omwin enn parti politik, LALIT, ki ena enn listwar amenn lalit pu klas travayer. An Angle, nu apel LALIT enn “*class struggle party*.” Nu enn parti lalit deklas. E klas travayer Repiblik Moris, so muvman sindikal e osi so parti politik, ena enn listwar.

Klas Travayer ena so listwar

Nu ena pu rapel, e fer nu manb rapel ki nu, muvman sindikal ek parti politik kuma LALIT, nu finn deza ranvers enn tel sityasyon kot enn Guvernman finn tir pansyon vyeyes iniversel! Sa ti an 2004. Paul Béranger ti Premye Minis, Pravind Jugnauth ti so Minis Finans. Zot ti introdri targeting pu pansyon vyeyes – pu tu pansyoner. Fini vote, fini vinn lalwa, zot finn fini kumans fer tu pansyoner ranpli form, tu, pu kalifye. Ti ena enn gran sulevman popiler. Ti ena enn leve-bukliye dan klas travayer. Sindika finn pran pozisyon. LALIT finn amenn enn long batay politik kont sa. E nu finn gayne.

Alor, nu finn deza fer li. Nu kapav re-fer li.

Sink Nuvo Aki

Ena sink nuvo aki ki nu fek gayne, sink nuvo lafors, ki inpe enn dan lot, me nu sey get zot separeman, zis pu nu konpran nu prop lafors pli byin.

Sa 5 nuvo lafors la, zot reprezant enn sanzman sudin dan balans

defors ant klas kapitalist ek klas travayer, anfavèr klas travayer.

Rapel ki tultan ena enn lalit ant sa 2 gran klas la: klas kapitalis, ki gran anterm so kapital, li lite kont klas travayer, ki gran anterm nomb dimunn. Nu pe amenn lalit ar klas travayer kont klas kapitalis, e so Leta. Lalit ant klas, li dan 2 direksyon. Pansyon iniversel li form parti sa lalit la.

Premye aki: Travayer Ankoler!

Dimoman Ramgoolam anonse le 5 Zin ki li pu mont laz pansyon 60 ziska 65 an, lamas dimunn dan klas travayer, kuma enn sel dimunn, ti esprim so lakoler. E, anplis, klas travayer utre, aköz *Lalyans Sanzman* fekla ti baz so kanpayn elektoral lor enn program lekotrèr net – setadir pu ogmant pansyon, etann welfer-steyt.

Kimanyer klas travayer ti ena kapasite pu azir kumsa, kuma enn sel dimunn? Ki li an 2004, ubyin an 2025? Repons: Li ti kone parski li finn deza organize, inifye e azir pu konfront klas kapitalist, mem klas kapitalist internasyonal, ek so Leta an antye avan, lor sa size la, e klas travayer finn gayn lafors atraver sa lalit deklas lepase, e li ena memwar. E li finn aprann par so prop aksyon.

Dernye fwa ki patrona ek Guvernman ti mont enn latak sever kont welfer-steyt ti an 1996. Sa atak depi patrona ek Guvernman 1996, ti provok formasyon enn gran, gran fron komin sindikal apel *All Workers' Conference*, ki ti aktif pandan 4-5 an e sa finn permet ki zordi ena sa reaksyon dan lamas travayer kont sa atak lor pansyon vyeyes iniversel.

An 1996, Guvernman Travayis-MMM, inpe kuma Guvernman zordi, ti pe inpoz sa neo-liberalis ki zordi pe fer esek partu dan lemond: li ti pe inpoz so privatizasyon, so investiser kuma nuvo “lerwa”,

so de-reglemantasyon. Pandan 4 an, sa fron komin ki ti apel *All Workers* finn mobiliz so prop delege, par milye. Nu pe koz tu delege dan tu sindika dan tu federasyon, ansam, pu bare kont sa atak la. Pandan sipa 19 gran Konferans kont klas kapitalis, e kont Guvernman, avek so lamars, manifestasyon ladan. Kumsa nu finn gard pansyon iniversel pu prosenn 30 an. Ziska asterla. Se sa listwar klas travayer ki finn permet ki tu travayer Moris inn telman ankoler dimoman Ramgoolam atak pansyon, ki zot anpes Depite e Minis vinn dan zot landrwa.

Dezyem aki: Muvman Sindika fini met dibut enn Fron Komin Sindikal

La, ariv 2025, 30 an apre, dimoman Ramgoolam finn anons so nuvo ofansiv klas kapitalist kont klas travayer, tu dirizan sindika finn inifye otur enn sel program dan sa *Fron Komin Sindika* la. Atma Shanto ti propoz li. Tu lezot dirizan dakor. Totalite muvman sindika. E, sa lakorite la finn arive avek enn vites inkrwayab. Zoli travay! Sa, nu 2yem aki. Sa osi, li tutswit sanz balans defors ant sa 2 klas prinsipal dan sosyete.

Trwazyem Aki – Kumansman enn program de-lit

Sa 2 aki la, finn alor zwenn ansam, e finn gayn enn aki an bonis: laraz klas travayer ek inifikasyon dirizan sindika otur enn program an komin lor 2 pwin, setadir: pansyon vyeyes iniversel bizin re-vinn 60 an, e “non a siblaz”!

Katriyem Aki – Klas travayer azir dan enn aksyon inifye otur sa program la

Ansam, sa nuvo lafors la esprim li dan enn *imans lamars*. Li ti enn lamars pasifik Port Louis, Senn Mars ziska Zardin Konpayni, le 21 Zin. Imans – tu sa klas travayer ankoler la plis enn muvman

sindikal inifye lor enn platform komin – pu premye fwa depi 30 banane! Fode pa nu suzestim grander sa lamars la. Manb exekitif preske tu sindika ti prezan. Impresyonan. Enn gran sikse.

Kimanyer swiv sa sikse la?

Enn drol problem finn leve. Avek enn aksyon telman imans ki sa lamars la, abe *kimanyer swiv enn tel sikse?*

Repons kurt: muvmann la pa finn kapav mazine ase vit, enn sel ku, kimanyer fer sa. Dakor, finn organiz enn rasanbleman Rose-Hill ek enn petisyon. Ti bon. Ti ena osi enn gran Forum Belle Rose. Me, *Fron Komin Sindika* la nuvo, atak kont pansyon inatandi apre kanpayn elektoral lekotr. Alor, pa finn reysi reyelman swiv sikse sa imans lamars pasifik Port Louis la.

Sa vedit, asterla, nu devwar li sa: nu bizin gete kimanyer batir nu lafors pu dezyemrawn.

Sinkyem aki: Dirizan muvmann la konn mannye argiman byin

Depi zur Ramgoolam fer so diskur 5 Zin, lansanb port-parol federasyon ek port-parol gran sindika, atraver zot intervyyu dan lagazet ek lor Radyo prive, osi byin ki lor innternet, finn montre ki sa lansanb dirizan sindika metriz argimantasyon lor sa 2 pwin programatik la: Kifer pansyon vyeyes iniversel bizin res apartir laz 60 an kuma enn drwa, e kifer bizin refiz siblaz.

Alor, zordi anu get kimanyer kapav swiv sa imans manifestasyon la? Etan done sa 5 aki la?

Kimanyer mobilize? Kisannla nu bizin mobilize? Ki stratezi?

Ena 2 fason prinsipal, enn premye ki pu amenn fyasko, sir e sertin, e enn dezyem ki kapav amenn laviktwar:

Stratezi ki Pa Pu Marse

Premye stratezi li garanti pu amenn fyasko. Si re-fer mobilizasyon lor mem-mem baz

ki ti mobilize pu tir Guvernman Pravind Jugnauth lane dernye, setadir BLD, klas travayer pu sibir mem defet ki li pe sibir zordi. Sa zafer ralye lor baz “nasyonalism”, “Morisyanism”, “sitwayin”, sipa lor baz “patriotism”, li amenn nanye apar larwinn pu klas travayer.

Kifer sa kalite mobilizasyon amenn defet? Li sinp. Li anmemtan tro larz, anmemtan tro sere.

Nu explike.

Mobilize kuma “sitwayin”, vedit u anvi inkliir dan u kote ansam ar u, so M. Omnicane D’Unienville, so M. Rogers ek M. ENL Espitalier Noel, so Misye ansarz ofshor kuma Rama Sithanen ek Reza Uteem. Zot tu “Morisyin”, zot. Zot tu “sitwayin” zot. Zot tu “patriot”, zot. So Ramgoolam, so Béranger, so Subron, zot tu Morisyin, zot tu patriot.

E, zot napa reprezant lintere travayer.

Okotr, zot tu, zot pe amenn lalit deklas kote patron *kont* klas travayer.

Zot dan kan opoze.

Fode nu tu, dan “kan” klas travayer, aksepte sa verite la.

Zot reprezant klas kapitalis, ki li, li ule Guvernman diminye depans lor pansyon. Li, li ule investisman prive fer profi dan lasirans prive, pu pansyon – kuma dayer pu lasante.

Li sinp.

Fode pa mobiliz sa bann la! Zot pu mobiliz zot mem, e zot pu mobilize kont klas travayer.

Ki prev seki nu pe dir dan sa lartik la? Ala kot sa finn amenn nu, kan nu finn mobilize lor sa baz la deryer Lalyans Ramgoolam-Béranger-Subron-Duval: zis 9-10 mwa desela, zot ti pe koz “sitwayin” e “patriot” enn ta avan

eleksyon. Ala, get kot gran, gran sindikalis, san nom nom, truv li asterla! Pe vande lor pansyon iniversel e vande lor siblaz. E sa, san mansyonn li finn trayir lor vann Diego ek Chagos, san mansyone ki li finn vande kan Guvernman retir li depi “depozisyon” divan ICJ kont Israel ki finn anpes manze rant dan Gaza setadir li finn vann Palestinyin. San mansyonn ki li resevwar Lanbasad Amerikin dan so biro, silvuple! Mari “patriot” sa.

Pa zis ena tu sa danze, kan travayer rod mars ar gran, gran patron ki tom “sitwayin”, etc, kuma tu sa bann dan Guvernman fer.

Me, ena osi enn klas relativman pli nombre ki “gran” patron. Klas Tit-antrepener. Lamwatye travayer Moris travay zordizur pu tit-ek-mwayin antrepriz. Enn fe sa. E sa travayer la, zot anplwayer, zot patron, se dimunn dan klas sosyal Bruneau Laurette. Sa zom la, rapel, anplis, li ti antrene kuma enn zom sekirite par zom depi “special forces” notwar arme Israel. E li fyer de sa. Li, Laurette, li reprezant lintere sa klas patron la. Li ar Subron, ansam, ti alabaz sa mobilizasyon “nasyonalis” “patriotik” etc ki finn amenn Ramgoolam opuvwar. Laurette so nimero 2 an politik, Ingrid Charoux, kan li sutenir demand pu gard pansyon 60 an, pu mobilizasyon “Lindi Kordonye”, li dir li finn fer enn lokawt dan so 2 konpayni pu li. Enn lokawt! Alor, so travayer finn sibir enn lokawt. Li lib pu sey fer li. Laurette lib pu mobiliz dimunn sa klas la. Me. Me, klas travayer fode pa alye ar li, ek alye ar tu so nasyonalis, so Morisyanis, so patriotis, etc. Fode pa fye lor lafors ti-patron la aköz li enn lafors anfind-kont *patronal*. Anfind-kont, li kont klas travayer. Li mem zafer ki Subron ti fer.

Laurette ek Subron fer manifestasyon ar pavyon Moris, ar lim nasyonal.

Klas travayer ena so bandrol deklas. Klas travayer ena Lim

Linternasyonal. Nu alye se klas travayer mondyal, kuma tu sindikalis abitye dir.

Li enn stratezi sinp. Pa fye lor okenn-de swadizan “lafors” ki inklir patrona. Li enn ERER! Ni Morisyenis, ni nasyonalis, ni sitwayin – aköz li inklir patrona, li inklir nu lennmi deklas! Fode nu batir lafors *klas travayer*.

Dezyem rezon li enn erer, e nu pa pu rant an-detay: li exklir nu pli bon alye: travayer dan lemond, e dan Moris ki pa ni Morisyin, ni sitwayin. Li afebli nu linite antan ki klas.

Alor, Ki Stratezi?

Ala dezyem stratezi. Seki bon la. Seki pu amenn laviktwar la.

La, pu laviktwar, nu depann lor tu sa 5 aki nu ti mansyone lao la:

Kimanyer nu pran sirtu sa kapasite met argiman divan, sa kapasite intelektuel ki dirizan sindikal ena, partaz li ar tu manb sindika. Ar tu sa manb an-reg ek lakes, fason parle! Argiman, detaye ki zot deza ena, deza fini finyole, baze lor lefet ki (an-bref):

* *Argiman 1:* Si Guvernman kontiyn donn sak dimunn Moris apartir 60 an so pansyon vyeyes, lerla sa-mem Guvernman la kapav sinpleman rebran larzan la, anform innkom tax adisyonel depi seki pli ris. Anplis, Guvernman kapav pran ankor plis ar byin ris, pu kuver fre pansyon enn lot fran dimunn. Lerla anplas imilye dimunn mizer par siblaz, u amenn lazistis sosyal atraver taxe seki ena tro buku.

* *Argiman 2:* Ena 2 kolonn dan sak paz kontabilite Guvernman. Si mank kas, pa oblize diminye depans. U kapav plito ogmant reveni. Li fasil, u zis taxe kapitalis ek dimunn ris enn pli gran pursantaz so reveni. Li sinp.

* *Argiman 3:* Alalong, Guvernman bizin kree prodiksyon, kree anplwa – akumanse par fors tablisman fer li, e lezot patron answit. Zordi pu premye fwa, dirizan sindika pe kumans gayn kuraz dir li for-for: fode fors

tablisman servi enn-tyer, dizon, so later pu prodir manze de-baz pu sa pei la. Fode fer li osi pu exporte pu gayn deviz, e pu gayn enn baz prodiksyon solid. Si tablisman trenn lipye, Guvernman bizin pran so later, pran travayer, investi dan sa prodiksyon alimanter gran-lesel. An 1982-3, Guvernman finn sanz Konstitisyon pu rann sa posib.

Guvernman bizin met odefi institisyon kuma FMI, e investi antan ki Leta, li-mem.

Nu bizin fors li fer sa. E, osi Guvernman met dibut enn lindistri lapas nasyonal, avek enn laflot bato, aret sa zafer zis donn konsesyon bato lapas deor. Kumsa kapav kree anplwa dabor pu fami peser. Met lizinn prezerv manze dan tu mulin ek ansyin mulin. Fors gro patron labank, met kas ladan. Se sa ki rol Guvernman. Kumsa gayn tax alalong.

Pa zis sa, dirizan sindika ena enn lot lafors, e pu sa, kuma ansyin Prezidan Repiblik Cassam Uteem finn felisit zot. Li finn apel sa priz pozisyon tu sa sindika la enn “*historical landmark*”: Sindika finn dir bizin ferm baz Diego, kumsa refiz pran “*blood money*” depi UK. Pa zis sa, zot finn dibut ar lepep Palestinn, dan moman-mem sa atak lor pansyon vyeyes. Asterla, imanyer *mobilize*? Kimanyer mobilize pa kuma Morisyin, sipa sitwayin, sipa patriyot? Nu pu turn an-ron, kuma Subron finn fer, kumanse an 2004, kuma Bérenger ti fer, kumanse an 1981 ar so swadizan “*nuvo konsansis sosyal*” ek so lalyans ar Harish Boodhoo. Bizin evit tu sa “*nasyonalism*” la.

Sak dirizan prezan zordi, li bizin kapav galvaniz so prop manb. Ena plis ki 100,000 travayer manb dan sindika. Sakenn kapav vinn enn militan lor sa 2 pwin la, enn dirizan klas travayer alabaz. Me, fode sak manb antrene pu manye argiman – e fer li osi byin ki so dirizan. Dirizan ki kapav donn kudme fer sa vit. 4 nivo lorganizasyon nesaser, e zot kapav met amars anmemtan, enn apre lot. Amizir nu kumanse, nu finnyol nu argiman.

Nivo 1: Sak dirizan sindika, li bizin fer treyning dabor avek sak manb so prop lexekitif federasyon, so prop lexekitif sindika, pu sak manb lexekitif kapav par li-mem dibute, amenn argiman osi byin ki dirizan la. Tu pu kapav fer li. Sak manb lexekitif bizin kapav dibute divan delege, explik argiman lor pansyon vyeyes iniversel, kont siblaz, lor *claw-back* par tax, lor tax progresif, e kimanyer rol sindika se pu fors Guvernman, fors patron prodir, kree anplwa. E tusala dan kad enn lalit konstan so klas – klas travayer – kont klas kapitalist ek so leta burzwa.

Nivo 2: Lerla fode sak manb Lexekitif, asontur, anmemtan, fer treyning pu ki sak delege pu li kapav al explik sak manb lor sayt, dan mes, sa bann argiman la. Delege, li vinn dirizan alabaz ki konn *argimante*. Bizin al lir argiman zot prop dirizan servi, lir li dan lapres, ekut li lor YouTube, lir li lor sayt LALIT, me sirtu gayn li fas-a-fas ar manb lexekitif divan li.

Nivo 3: Delege sindika, asontur, bizin konn mannye tu sa argiman de-fon e rekrit nuvo manb sindika lor sa baz argiman fite, lor sayt. Kumsa anmemtan ranforsi sindika. U pu etone ena sertin travayer ena pli sans zwenn sindika lor baz pansyon ki lor baz ogmantasyon saler, e ena pli interese zwenn lor baz size pli lwin depi sayt, kuma sutenir lepep Palestinn kont Leta Israel ubyin ferm baz Diego.

Nivo 4: Sak manb sindika – avek rekritman vast lor sayt – kapav al pli lwin, rekrit nuvo manb pu tu sindika dan so vilaz, so site kot li reste, so kartye. La, nu ena mobilizasyon lamas dimunn, deryer enn klas travayer ki an-avangard.

Ala, ki nu bizin fer, e ki nu kapav fer. Nu apel sa “lorganizasyon e *mobilizasyon independan*” klas travayer. Na pa fye lor Gordon-Gentil ek so MBC. Nu invit li, wi. Me, pa fye lor li. Nu kone ki anfind-kont, li pu fer propagann Leta, e mem, dan moman kle, propagann Ramgoolam. Nu pa fye lor medya prive, ni so Nad Sivaramen, so Ehsan Khodabux, so Josie Lebrasse, so Nawaz Noorbux. Zot osi, zot anfindkont, oservis kapitalist ki anplway zot, e parfwa mem lor kapitalis ki pey reklam ar lantrepriz la. E nu pa kapav fye lor Mark Zuckerberg, proprietor Facebook ek WhatsApp. Ankor enn fwa, nu kapav servi so platform, me fode pa nu fye lor la. Klas kapitalist ek guvernan anfindkont kontrol medya. Alor, servi li. Pa fye lor li.

Fye lor reynion fas-a-fas. Fye lor lektir profon, kozri profon lor rezo sosyal. Fye lor deba lor sak sayt. Inform u. Rekrute lor baz enn program ki depas “sindika” ubyin mem federasyon, me viz defann lintere klas travayer an antye, e osi alonterm, osi byin ki akurterm. Anmemtan, al andeor sayt, fye lor forum dan sak vilaz, sak sant dan sak landrwa. Kumsa ki puvwar vinn dan lame lider alabaz lor sayt travay, dan kartye. Kumsa defann aki. Kumsa revandik enn sosyete egaliter, enn sosyete sosyalist – zame ni patron, ni leta burzwa pa pu fer sa pu nu. Fode pa nu ena ilizyon lor la. Fode pa nu invit tu sitwayin, tu Morisyin. Nu invit tu dimunn dan klas travayer, e tu dimunn oprime.

Ala defi divan sindika ek so federasyon. Nu kapav fer li? Nu bizin fer li.

Kifer Pansyon Vyeyes Iniversel bizin Res 60 an

LALIT akiz Bidze Ramgoolam kapitile divan argiman kapon ek kriyel tu sa ekonomis burzwa innyoran la. Sa bann sanse “exper” la dir sel fason balans bidze: aret pansyon vyeyes pu seki ant 60 ek 65 an. Ekonomis e komantater radyo ki sit zot, zot vreman kuyon. Swa zot kapon.

Lerla Minis Finans Navin Ramgoolam vinn swiv sa bann innyoran la?

Ena buku fason pu kup depans e fode ekonomis rapel ki ena fason ogmant reveni osi. Sa-mem nu dir zot swa innyoran swa kuyon. Me, li pli grav ki sa. Zot ni zis innyoran, ni zis kuyon. Zot koronpi, e zot kriyel. Oligark fini koronp metye ekonomis. E ekonomis, kan li adopte sa metye la, li bizin vinn kriyel.

Dan mwayin-term e lon-term, fason prinsipal pu rezud problem ekonomik Repiblik Moris li, byinsir, par ogmant prodiksyon. Kan ogmant prodiksyon ki ankre dan pei, li kree lanplwa pu dimunn ki viv isi. Dan kur-term, fode tax lor dimunn pli ris dan sosyete ase ot pu kuver pansyon vyeyes. Enn pwin se tu. Pansyon vyeyes li servis sosyal Morisyen ki pli anyin istorikman, e finn gayn li atraver sulevman imans an 1938 ek 1943.

Antuka, lamas dimunn inn ankoler net ar manb Guvernan PT-MMM-ND-RA aköz zot finn atak pansyon iniversel.

E sa lakoler la finn fer Minis ek depite etone net. Zot ti krwar lamas travayer muton.

Sulevman zeneralize kont sa Bidze ti prodir enn telman imans lamars dan Port Louis depi Senn Mars ziska Zardin Konpayni ki Kabine Minis inn bizin galfat enn espes ti-larzan pu seki byin mizer, setadir enn led baze lor “means test”.

Lider sindikal finn reysi met dibut enn Fron Komin Sindikal. Zot finn reysi fer li lor baz enn

platform presi, e byin reflesi: “Pansyon bizin res 60 an! Siblaz non!”

Anu get argiman ekonomis ek Guvernan:

Premyerman, an 2020 zot finn kumans apel pansyon vyeyes iniversel “Pansyon Retret de-Baz”.* Me, zot pa finn reysi kuyonn sindikalis. Tu dirizan sindika finn kontiyn apel li seki li ete, setadir “pansyon vyeyes”. U gayn li aköz u laz. Sosyete rekonet ki kan u gayn 60 an, u merit enn reveni regilye. Anu met bann zafer kler, kumsa ekonomis kapav aret rann zot lekor kuyon: enn gran parti dimunn, kan zot ariv 60 an, pa pe “retrere” depi okenn travay reminere. Ena dimunn tu zot lavi finn “fam menazer”, par egzant. Ena finn e pe travay dan sekter travay kot lalwa permet zot pran retrait laz ki varye ant 45 an (fam laburer) ziska 58 an dan lezot sekter. Ena dimunn ki viv avek enn andikap, u simpleman zot parmi sa dizenn demilye somer. Antuka, zot pa pe “pran zot retrait” dan sa moman la. Zot pe benefisye zot pansyon, enn drwa pu lekel finn lite pandan plis ki 100 banane.

Dezyem, ekonomis azute: “aktyelman, tu dimunn” de tut fason “travay lao laz 60 an”.

Anu aster gete ki sa “tu dimunn” zot koze-la anfet ete. Zot ule dir “tu dimunn dan zot prop klas sosyal”? Zot ule dir “tu dimunn dan klas pli ot ki zot, par ekzant klas ki pey zot”? Selman prezize ekonomis ki permet zot koz kumsa. Anfet, zot “kone” ki laburer ki travay dan legim, sipa pu ti-planter kann, anfle kamyon, sofer bis ek kamyon, travayer ki ranz simin, mason ek zot manev, e buku lezot, zot tu kontinye travay apre laz 60 an.

Trwazyem, ekonomis servi argiman ki buku dimunn kapav fasilman debruye san gayn pansyon. Alor, zot dir, guvernan

kapav konble mankman reveni bidze par “sible” dimunn mizer, e donn zis zot, enn ti-kas. Pu “sible” dimunn, ki sa vedir an Kreol normal. Li ule dir servi enn zarm pu viz enn kikenn pu fer li ditor. Se sa ki sa metafor militer-la vedir. Li sa gran inegalite ki finn devlope dan dernye 50 an ki finn permet enn tel term kumsa servi pa zis par ekonomis, me usi par lezot dimunn ki ti devet pli averti, kuma profese liniversite ek syantis, zurnalis e mem dimunn de-bonn-volonte dan ONG ki abitye “sible” dimunn mizer, “sible” travayer sex, “sible” fam bati, etc amezir zot fer zot “projets” finanse par dimunn ris pu dimunn mizer. Kan ekonomis ek lezot dimunn sa grup la, pa konpran vyolans ki ekziste kan “sible” enn imin, e avek ankor pli kriyel, kan “sible” dimunn zot kone vilnerab, li enn siyn kler ki sa bann dimunn la fasilman kapav amenn dezord, mem san realize.

Kan rode parmi dimunn ris pu taxe zot, sa li diferan. Li amenn plis lazistis sosyal. Guvernman kapav tu sinpleman pran plis innkom tax ar zot. E zot enn ti-klas, alor li pli bonmarse rod ladan. Ekonomis pa konn sa, zot?

Kan dan premye paragraf nu akiz ekonomis pu azir avek kaponnri, se parski zot ena baking dimunn pwisan ek ris. Samem nu dir zot plito koronpi. Zot intelektuelman koronpi. Nu apel zot kriyel parski zot pe pwint zarm lor sak dimunn ki vilnerab, e priv li so drwa. Zot pe anpes fami mizer zwenn le-de-but.

Aster, anu explike kifer nu apel zot “inyoran”.

Nu sit enn lartik *Le Mauricien* 26 Me 2022 avan bidze Padayachy, kot LALIT ti dir:

“Ekonomis avek bon kalifikasyon ek servo parfe, kan zot truv Guvernman so depans ‘tro ot’, zot get zis enn kote kolonn akawnts kuma aprann li dan Form IV: kote ‘depans’. Zot alemem avek introdri siblaz lor

sibsid manze, lor pansyon, sible tu kitsoz. Me, ‘tro ot’ enn term relativ, kuma mem enn zanf an kone. Li vedir ‘tro ot pu reveni guvernan-la so bidze’. Alor, ekonomis ena de swa pu balans nerport ki item. Kuma eski li posib ki deswit, zot bliye lekzistans kolonn ‘reveni’?

“Seki Guvernman peye pu pansyon iniversel, li kapav tu sinpleman rekiper li atraver tax dan so kolonn reveni. Sa fason la, servis sosyal res ‘enn drwa’. Kifer eski ekonomis pare pu pas pu kuyon kan zot insiste pu ‘sible dimunn mizer’? Mekanis ki servi, kuma ekonomis byin kone, ena enn nom: klaw-bak [repran]. ‘Claw-back’ li sible seki ris e pwisan, e anplis, zot tigit dimunn, alor travay-la pli fasil ek mwin ser. Li rezud problem atraver azut ‘reveni’.”

Leta donn tu dimunn, pu enn koze, pansyon vyeyes, lerla repran larzan-la ar seki kapav peye. Dan faver Premye Minis Ramgoolam, li finn introdri enn Innkom-tax 10% ek lerla 20% lor lapey, ki li finn anonse dan so diskur Bidze. Me sa, li *tro* tigit. E li tanporer!

Nu return a sa pwinn “innyorans” ekonomis la. Ekonomis byin konn dezavantaz siblaz zeneralize. Bizin enn birokrasi mons. Li prodri koripsyon, favoritism e extorsyon. Li paternalis, intriziv e li kut ser. Li suvan rat seki pli mizer. Enn poyne traser konn trik sistem-la e kan dekuver zot, sistem sekirite sosyal al diskredite. Ekonomis byin kone ki to Innkom-tax fasilman kapav kalibre pu amenn zistis sosyal: plis reveni ot, pli

u tax ogmante, plis reveni ba, plis li diminye. E seki so reveni byin ba, olye pey tax, li gayn enn peyman depi MRA: ‘negative Income Tax’ ki deza existe.

Antretan, tax prinsipal dan Moris, li TVA. Sa li pa fer nanye kote zistis sosyal. Okontr, li taxe enn byin tipti proporsyon reveni seki ris kan zot aste lartik ubyin servis, konpare ar proporsyon reveni dimunn pli mizer kan zot pe aste lartik ek servis esansyel. E nu kontiyn aksepte sa inzistis-la?

Ekonomis kupab parski zot pa expoz sa realite la. Olye sa, zot amenn kanpayn anfaver siblaz dimunn mizer, plito ki taxe reveni seki ris. Kifer zot pa propoz enn tax pli ot lor reveni seki ris? Se pa parski zot vremem inyoran. U sadik. Zot pa gayn traka sipa dimunn pu truv zot kuma inbesil u sadik. Kifer? Parski zot lintansyon se pu fer siblaz dan lintere klas kapitalis setadir, pu sa ti grup klas kapitalis ki ena monopol lor “investisman”. Ena enn ti grup ekonomis kapav, zot mem form parti klas kapitalis – dan imobilye ek ofshor – me laplipar zis gayn saler byin ot ar kapitalis pu kapitalis fer zot vinn konplis avek lintere deklas seki ris. Kuma sa 2 ekonomis burzwa ki ti vinn deblatere, koze dan enn seri klise, dan Forum ki Fron Komin Sindikal ti organize Belle-Rose 30 Ziyet.

E seki pli bizar. Pwinn debaz ekonomis burzwa se ena “ageing population”, setadir pena ase dimunn pe travay. Me, zot inn bliye ki tulezur zot pe dir AI pe

deza ranplas travayer? Kestyon se selman le swivan: kimanyer nu partaz egal-egal benefis ki AI amene anterm produktivite. Ekonomist inn bliye ki se sa ki zot metye ete: etidye kimanyer prodir, sirkil e partaz, seki lanatir done e seki nu imin prodir, e fer li dan enn fason ekitab. Ekonomis zordi krwar zot rol se pu ogmant profi klas oligark! Mem li lor ledor pansyon vye gran dimunn. Baze lor enn lartik 16 Zin 2025 lor nu websayt

* Kan ansyin Minis Finans Padayachy ti ferm Fon Nasyonal Pansyon (NPF) obligatwar e ti amalgam so fon dan *Consolidated Fund*, sa finn ena konsekans etranz ki finn fann konfizyon dan latet laplipar dimunn. Anfet, li ti pe sey fer enn zafer pa tro normal. Li finn realize ki ena enn sistem pansyon ki sorti dan tradisyon Britanik, ki ti kumanse inisyalman avek sistem Pansyon Vyeyes, kot enn fon pansyon obligatwar, ki liye avek lapey, finn grefe. Alor li finn sey transform sa sistem-la, fer li vinn dan stil enn sistem esansyelman Franse kot Tax lor saler al direk dan *Consolidated Fund*. Setadir CSG li peye par konpayni ek gro-salarye sekter prive. An retur, sa finn permet *Consolidated Fund* donn, parmi lezot zafer, enn pansyon vyeyes pli ot, ki finn sanz nom pu li apel “Basic Retirement Pension” dan enn fason inapropriye. Anplis ki permet enn sertin nomb lezot peyman ki asterla pu elimine progresivman dan Bidze Ramgoolam, pu seki buku letan finn apel “peyman CSG” ki azut lor reveni travayer ki gayn pli tigit lapey dan enn fason ki byin inportan pu fami pli mizer. Lerla sak anplwaye sekter piblik u para-etatik ek sak anplwaye sekter prive si konpayni-la ase gran, anplis ki sa, kontribiye dan zot prop plan pansyon dan travay, kuma zot finn tultan fer.

LALIT AN AKSYON

Gard pansyon 60 an

Enn delegasyon manb LALIT ti prezan dan sa imans manifestasyon sindikal ki ti ena dan Port Louis le 21 Zin. Li premye gran manifestasyon kumsa ki finn ena depi 1982.

Dan gran Forom organize par *Fron Komin Sindika* Merkredi 30 Ziyet dan lasal Minisipalite Belle-Rose, manb LALIT Lindsey Collen ti koze lor natir mobilizasyon ki bizin kont atak guvernman “Changement” kont welfer-steyt ki finn kumanse par mont pansyon vyeyes iniversel a 65 an.

Ashvin Gudday (GWF) ti prezid Forom la, Deepak Benyadin (FPBOU) ek Reeaz Chuttoo (CTSP), tulede finn fer diskur byin profon, apropiye e mobilizater. Prakash Balluckram ti koze pu sindika GSEA. Ekonomist Manisha Dookhony ek aktyer Bernard Yen ti fer propagann patron sekter prive, Nalini Burn ti koze pu “sosyete sivil” Roshni Bhadain depi Reform Party ti koz anpremye, e finn ale tutswit apre aköz li ti ena “lezot langazman”.

An Ut, rezyonal LALIT finn prodir e distribye trak lor sayt travay pu mobilize kont aboli-syon pansyon vyeyes ant 60 a 65 an. Sa distribisyon trak-la finn kumanse avek travayer Omnicane.

Ka Lakur lor Sitwayennte

Depi pre trwa zan, finn ena mobilizasyon LALIT pu sutenir ka nu manb, Lindsey Collen pu chalennj lalwa Pravind Jugnauth ki donn Premye Minis puvwar ras sitwayennte ar Morisyin par maryaz, san okenn ni rezon, ni rekur. Tu le 15 fwa ki Lakur finn syeze, ti ena buku dimunn vini an-solidarite. Premye viktwar sa muvman-la li lefet ki buku dimunn kone lor sa lalwa la atraver sa mobilizasyon la. Dezyem viktwar, nu finn gayn enn zizman kumkwa enn

individi kapav fer enn tel ka (ena locus standi). E, trwazyem dan lakur an Me, nuvo Guvernman “Changement” finn pran langazman dan Lakur Siprem le 23 Me ki li ena lintansyon amand sa kloz ki LALIT pe chalennj. Alor, LALIT finn retir so ka. Me, lalit kontinye.

Aksyon Fron Komin pu Ferm Baz Diego ek Kont Zenosid (dan lekel LALIT manb)

Fron Komin pu Ferm Baz Diego ek Kont Zenosid (ki finn emerze depi *Solidarite Morisyin avek Lepep Palestinn*): finn fer plizir aksyon depi li’nn forme.

23 Fevriye 2025, “Petisyon pu Fermtir Baz” sinye par 20 lorganizasyon-fondater fron komin

29 Mars 2025, « Lamars pu Ferm Baz Diego Garcia : Non a lager ! Non a Zenosid ! »

2 Avril 2025, Lamars dan simin Porlwi par fron komin

3 Zin 2025, Let a Minis Zafer Etranzer apropro relasyon diplomatik ek Israel, sinye par 21-aster lorganizasyon

13 Zin 2025, Konferans-de-Pres pu anons aksyon par fron komin e par manb fron komin, prezan e fitir : Sant Goomany pu fer enn teach-in, UPSEE pu fer enn Forom lor lefe zenosid Gaza lor profesor e lezot staf Palestinyin inklir lor bann etidyan, enn lot Forom organize par CTSP lor lefe lokipasyon Israel lor klas travayer Palestinyin, 3 manb LALIT partisip dan Global March to Gaza dan Lezip, par manb lorganizasyon “Never Again – Olive Resistance” finn al depoz dokiman 200 paz kontenir non ek laz sak zanfan ki zenosid Gaza inn tuye a lanbasad Lamerik, lanbasad Lafrans, Delegasyon Linyon Eropein e O-Komisyon Britanik e usi enn Poem ‘Dite-Dipin’ kot inn lir par poet Palestinyin dan Porlwi.

KANPAYN PU PANSYON INIVERSEL RES 60-AN

RANKONT AVEK REEZ CHUTTOO

LALIT finn fer enn seri intervyyu dan form enn konversasyon avek lider sindikal, Nu pe pibliye exte rankont ki Rada Kistnasamy finn ena ar Reez Chuttoo, Prezidan Confédération de Travailleurs des Secteurs Publique et Privé. Sa konversasyon la deza an integralite lor websayt lalitmauritius (23 Ziyet 2025) ek lor Lalit so paz Facebook.

Rada Kistnasamy: Kuma u truv sa desizyon Nuvo Guvernman pu mont laz pu gayn pansyon iniversel ziska 65 an? Ki pansyon vyeyes 60 an reprezante dan lavi enn dimunn ki travay pu viv?

Reez Chuttoo: Sa pansyon vyeyes la li reprezant enn konpleman a saler enn travayer, me dimunn la tus li apre 60 an.

Mo explik mwa: Kifer li enn konpleman? Nu sistem, nu striktir salaryal, li zener saki nu apel bann 'working pool'. Savedir li divize ant de but, nu ena benefis an form kas, ki donn nu, saki nu apel li zis enn 'survival wage', nu ena benefis an espes, kan nu al lopital, lekol tusala gratis. Sa benefis an form kas, dimunn pa kapav fer enn su lekonomi ladan. Okontrer suvan de fwa li pe bizin andete e fer sakrifis pu bizin ranburse. Donk tu dimunn ki'nn travay dan zot karyer, zot expek ki, kan zot ariv laz retret 60 an, zot ena enn ti kas labank kapav pu zot lasante u pu zot bezwin, me pena sa. Se la kot sa pansyon vyeyes la nu truv so konplemantarite, savedir si dimunn la ti ena enn saler korek, li ti pu ekonomize, laz 60 an li ti pu ena sa. Donk nu nu dir, pansyon vyeyes li enn konpleman de saler ki dimunn la kumans tuse apartir 60 an.

Savedir non selman li iniversel, savedir li bizin aplik a zot tu, me pansyon osi form parti de sa pakt apre Lindepandans ant bann nuvo desider politik ek lepep, kuma sa pu kontinye. Se purkwa nu, nu dir dabor lakoz samem li form parti dan Bidze, li enn item Bidze. Si depans Guvernman finn ogmante, bizin truv bann mwayin pu finans li. Se purkwa nu met buku lanfaz,

55 an apre Lindepandans, lor lefet ki plis sektor prive inn benefisyé, finn anrasi zot, zot inn pey dimunn zis lor enn saler de sirvi. Parski kan nu koz sindika, zis 13% dimunn dan sektor prive ki sindike e kapav ena lakor kolektif pu gayn plis ki award prekonize pu zot sektor. Lapey kapav ogmante avek negosyasyon kolektif ki sindika fer, travayer ki sindike e kuver par lakor kolektif kapav fer enn ti seving anplis apre zot lapey. Parkont, sa lot 87% travayer ki travay dan sektor prive, me ki pa sindike, patron pey zot zis seki award prekonize, pa plis. To explwatasyon travayer sa 87% travayer buku pli ot. Bann gran fami kapitalist ki finn akapar tu sa sirplis depi explwatasyon travayer, finn vinn siper ris. Donk kapitalist ki finn anrasi lor explwatasyon travayer bizin peye anform tax pu pansyon 60 an.

Guvernman finn anonse ki li pu mont tax 10% ek 20% plis lor seki ena reveni ot, me 48-ertan apre, zot inn tir li.

Nu ena enn seri bann kiksoz ki Guvernman pu bizin gete. Nu ena 'corporate tax' ki pli ba dan lemond. Dayer OCDE inn dir si enn pei bes anba 15%, li pu rant dan lalis nwar, kumadir li pe fer enn espes blansiman larzan. Nu ena usi enn sistem 'income tax' tre zenere, ki'nn kumans bese depi 2008, si mo pa tronpe, kot li ti 22.5 %, li'nn vinn 15%.

Nu ena depans piblik par milya ki biro lodit pe dir, pe overspend. Anu get komye Guvernman finn ekonomize par pa pey pansyon vyeyes, se pa plis ki 1.8 a 1.9 milya, ki li pu ekonomize. Donk,

eski pena dot mwayin pu kapav ramas sa 1.8 -1.9 milya, eski bizin sakrifye sa lepep la?

Asterla kan nu get oryantasyon dernye bidze, se enn bidze ki pe fer kado a bann dimunn byin ris parski guvernman inn dir ki so loryantasyon bizin lor investisman, me guvernman pe dir ki li pena kas li pu investi. Parski li so lakes vid, donk li fini dir li pu donn konsesyon tax, konsesyon lor investisman pu atir sa kapital prive la. Premye kestyon, ki li pu donn sektor prive pu atir zot? Antye lemond nu tu kone se privatizasyon servis esansyel, ki nu truv pe kumans dan sektor prodiksyon lenerzi, delo, laeropor, lepor. Asterla kan nu get kote ki li pe fer pu Welfer Steyt. Dan ki direksyon li pe ale. Nu kumanse par fiz SC-HSC kot li vinn dir ki tu bann zanfán pu benefisyé enn sel fwa fiz gratis, pa pu pey enn dezyem fwa. Apar bann zanfán ki truv dan rezis sosyal ki pu benefisyé fiz pu enn dezyem fwa. Kan nu koz rezis sosyal, nu pe koz enn famiy ki pa gayn plis ki Rs 20,000. Kan nu pus reflexion pli lwin, sa bann zanfán lor rezis sosyal, pa resi mem ariv Form 5, e kuma nu pu dir ki sa bann zanfán la benefisyé dezyem fiz SC ek HSC. Fode ki enn sef defamiy gayn mwins ki Rs10,000, lerla li pu gayn sa Rs 10,000 adisyonel ki pe propoze la, si li pankor tus pansyon vyeyes. Sa sif baze lor reveni minimam pu kalifye enn fwaye dan Rezis Sosyal. Tigit par tigit zot pe raptis Welfer Steyt ver dimunn ki truv zis dan Rezis Sosyal. Pu ariv enn moman kot zot pu fer lopital usi pu zis dimunn ki

truv dan Rezis Sosyal ki pu gayn servis gratis, pu leres dimunn li pu peyan.

Sa direksyon ki sa guvernan la pe pran dat depi 1996 kan ti ena rapor Battersby 'Pensions in Paradise' kot zot ti dir ki Leta bizin kapav al an ed dimunn ki extreman mizer (Extremely poor), donk seki dan Rezis Sosyal. Li kler ki nuvo guvernan avek so Subron ek Bérenger pe kareman al dan sa direksyon la. Dayer zur ki bidze pase, minis Subron vinn lor Radio Plus pu dir li pa konpran kuma sertenn sindikalis pe dir ki se enn bidze iltra-liberal alor ki se enn bidze ki pe taxe bann ris, pe taxe dividenn. 48er apre taxasyon ris

finn disparet. Li kler se enn 'leurre' zis pu permet zot tap latab parski zot pe amenn reform dan pansyon. Donk li kler ki sa guvernan la finn prezant enn bidze iltra liberal, zot pe vini pli divan avek zot proze privatizasyon. Kifer zot finn andete pu ranz dam Riviere des Anguilles, mo pa dir non, me eski la zot pa pe fer sime pu miltinasyonal finn asiz la.

Rada Kistnasamy: Guvernan Changement finn fini fer enn Lakor pu enn Trete ek Gran Bretayn pu sed kontrol lor Chagos ar Gran Bretayn, osito ki Gran Bretayn finalman aksepte ilegalite so lokipasyon militer BIOT pandan 57 an. An-esanz pu sed kontrol lor tu seki

konsern baz UK-USA lor Diego Garcia, Guvernan Moris pe fye lor larzan pu konble so bidze. Kimanyer u kalifye sa kalite larzan la?

Reeaz Chuttoo: Mwa mo ti dir li uvertman dan manifestasyon dan Port Louis, mo ti apel sa 'Blood Money', e sa nu pa ule. Li 'Blood Money'. Nu pa kapav dime pran larzan ki pe al servi pu tuy dimunn, pu met dan nu bidze. Alor ki, si kan nu pu ena Chagos pu nu, buku plis larzan nu pu gayne. Nu teritwar pu nu. Si nu bizin devlope, nu pu gayn buku plis. La se enn laont, sirtu bann dimunn dan Guvernan kuma Subron ek Bérenger, ki ti dan muvmman sindikal

KANPAYN PU PANSYON INIVERSEL RES 60-AN

RANKONT AVEK ARVIND BHOJUN

Extre konversasyon ki Cindy Clélie finn ena ar Arvind Bhojun,
Prezidan UPSEE (Union of Private Secondary Education Employees).

Sa rankont la ti fer Lindi 21 Ziyet 2025 10.30, biro UPSEE, Rozil.

Get websayt LALIT, 24 Ziyet 2025 pu integrale.

Arvind Bhojun: Nu sindika li reprezant preske 5,000 travayer dan sekter ledikasyon segonder prive. Anmemtan nu form parti enn federasyon "FEU" (Federation of Education Unions) ki reprezant preske 7,000 travayer ki truv dan sekter ledikasyon segonder Leta ek prive. Nu panse ki tu sa lavwa la ek zot fami deryer zot nu pe reprezant buku.

Cindy Clélie: Dan LALIT nu preokipasyon konsern sa 2 latak depi Guvernan Sanzman, enn lor repus laz pansyon e dezyem lor tir tax lor konpayni kapitalis. Minis Guvernan met divan argiman kumkwa ena dimunn PA BIZIN pansyon vyeyes aköz li deza "ris" e kumsa zot sey zistifye mont laz pansyon pu tu dimunn. Kumsa zot inpoz "targeting", setadir fer triyaz pu dimunn ki sanse "merite" aköz zot "pov". Li enn retur ver Poor Law. Ki u panse lor posibilite fer redistribisyon parmi pansyoner enn lot fason e.g. atraver fer triyaz parmi pansyoner ki ris, e taxe zot? Plito ki fer triyaz parmi dimunn

mizer, fer zot kurbe pu rod enn alokasyon? Eski sa li pa enn fason pli rezonab pu rezud sa problem mank larzan la? Ki ou refleksyon lor la?

Arvind Bhojun: Pu kumanse, antan ki Prezidan UPSEE, mo pe "voice out" inpe bann ve travayer ki asosye zot avek nu sindika. Apre nu 'delegates' meeting' e retur delege depi pwin-devi manb dan sak institisyon, li kler ki zordi sa desizyon inilateral ki'nn pran depi Guvernan san konsiltasyon, li rezete totalman depi tu nu manb. Dezyem, fason ki'nn propoz nu sa ubyin bizin dir plito pa'nn propoze, me inn met nu divan fe-akonpli, inn amenn sa dan Bidze, pe rod pas li dan *Finance Bill* pu fer konpran ki nu pa gayn drwa ena ankor lot konsiltasyon parski li zot prerogativ ki zot gayn drwa fer li kumsa.

Sa li enn manda ki Lepep pa'nn donn zot. Kan zot ti vinn divan Lepep pu dimann fer zot konfyans e donn zot pu diriz nu pei pandan sink-an, a okenn moman zot

finn dir zot pu vinn tus pansyon iniversel. Zot pa ti dir usi ki zot pu vinn avek lintansyon amenn reform mem, dan pansyon. Nu truv fason zot pe amenn sa divan sitwayin Repiblik Moris, nu manb inn fer mwa konpran apel sa enn arnak. Enn arnak ki pe fer avek popilasyon. Kifer nu apel sa enn larnak parski aktyel Premye Minis, kan li ti pe fer kanpayn, li ti dir kler ek net ki pansyon pa pu tuse e pu amelyore. Nu truv li pe fer lekotreri seki li'nn dir...

Kan nu dir Poor Law, li korek parski kan zot pe eliminn pansyon vyeyes laz 60an e dir u pu fer siblaz apartir laz 60-an, u pu kree pli buku fristrasyon. Li vre saki sertin dirizan inn dir ki u pe dir dimunn al tal lame pu gayn enn ti kas pu nu kapav viv. E ladan u dir lavi ser, zot dir lot rezim pa'nn konn diriz pei, aköz sa popilasyon inn donn nu enn manda kler ek net. Dimunn dan Guvernan dir ansyin Guvernan inn kree kondisyon ki'nn fer nu kontex ekonomik vinn difisil e aköz sa

dimunn pe pli sufer pu kapav zwenn de-but. E aster ou tir pansyon zot ti pe gayne, bes li, fer li vinn Rs10,000, la usi sible!

Cindy Clelie: Dan Lalit depi 1983 nu demand dir ki bizin ena sekirite alimanter. Eski ou finn deza lir Program Lalit lor Sekirite Alimanter? Eski ou panse sindika ti bizin exziz ki Guvernman imedyatman met anplas demand pu kreasyon lanplwa a-mwayen e a-lonterm par egzant kot dir fode ena prodiksyon dan pei. Kuma sindika kapav fors li fer sa?

Arvind Bhojun: Pa zis sindika me Guvernman mem ti bizin realize ki sa trwa bezik nids la se priorite bann priorite. Se sekirite sa trwa bezik nids la ki ti bizin vinn avan tu pu so popilasyon. Li ti bizin truv “means and ways” pu kapav gayn sa sekirite alimanter la. Li ti bizin vinn delavan pu promuvwar dan diferan fason ki li dan nu pei, ki li dan lezot pei ami ki nu protez nu popilasyon, nu protez nu kontinan, nu protez nu teritwar sirtu pu nu pa mor avek lafaminn, ki nu pa mor aköz problem lozman. Ena zafer tro

inportan, tro bezik, tro ‘needful’ pu sirvi limanite antye ki nu bizin sekirize avan. Moris inn konn viv dan kontex ki nu ete, enn pei miltirasyal, nu finn konn gard numem an-asosyasyon dan lakorite. E nu ena plizir atu ki kapav permet nu kree sa latmosfer e sa lanvironnman pu viv byin ansam avek pei vwazin. Ena buku kitsoz nu kapav fer ansam pu nu gard nu sekirite alimanter ansam e anmemtan ki sekirite lezot bezwin esansyel.

KANPAYN PU PANSYON INIVERSEL RES 60-AN

RANKONT AVEK CLENCY BIBI

Extre konversasyon ki Ragini Kistnasamy finn ena ar Clency Bibi,
Prezidan General Workers Federation.

Sa rankont la finn pibliye lor Websayt LALIT le 26.07.2025

Ragini Kistnasamy: Dan sa mem kontex nu pe koz lor kimanyer ogmant reveni guvernman atra-ver taxe dimunn ris ek devlop nuvo sekter prodiksyon, ena sa Lakor pu enn Trete Guvernman Changement finn fini fer kot pu sed kontrol lor tu seki konsern baz UK-USA lor Diego Garcia Chagos ar Gran Bretayn an esanz pu enn reveni anform enn lamone lokasyon pu sey konble so bidze. U federasyon sindikal parmi sinyater Platform ansam avek 20 lorganizasyon pu dir Non a Zenosid Israel dan Gaza! Ferm Baz Militer-Nikleer US-UK lor Diego. Eski sa larzan lokasyon baz Diego pa ekivo a “blood money”? Eski kan Gran Bretayn inn finalman aksepte ilegalite so lokipasyon militer BIOT pandan 57 an, Leta Moris pa ti pe bizin dimann anmemtan ferm baz, reklam ayeraz lokasyon depi UK-USA lor Chagos pu sa 57-an okipasyon ilegal lor Chagos anmemtan ki pe taxe dimunn ris?

Clency Bibi: Zizman ICJ inn statye ek vot Lasanble Zeneral Nasyon Zini inn konfirm sa zizman pu etablir suverennte Repiblik

Moris lor Chagos inklir Diego Garcia. Alor Chagos bizin re-inifye dan Repiblik Moris ek baz militer lor Diego pena so plas. Baz militer UK-USA lor Diego bizin ferme pu asir enn Losean Indyin kuma enn zonn-de-pe. Seki plis grav avek sa desizyon Guvernman Changement Ptr-MMM-ND-ReA pu sed kontrol lor totalite Chagos pu UK-USA kontinye mintenir zot baz militer-nikleer lor Diego se li fer Leta Moris vinn enn sib militer par ninport ki pei USA rant anger ek al atake depi baz Diego Garcia lor teritwar Repiblik Moris. Leta Moris pe met popilasyon Moris ek larezyon arisk si ena enn ripost militer kont larme USA lor baz Diego. Olye vann suverennte lor Chagos pu enn lokasyon, bizin ferm baz la, rebran kontrol total lor Chagos kuma Zizman ICJ dir pu ki nu res enn pei non-aliyne. Si Moris sed kontrol lor Chagos ar UK-USA, nu pu nepli ena enn politik etranzer indepandan ek non-aliyne me nu vinn esklav politik etranzer USA ek antrene dan tu konfli USA so politik militer.

Plito Leta Moris bizin viz pu ferm sa baz la ek fer devlopman

sutenab lor Chagos pu popilasyon Repiblik inklir Chagosyin ek pu ena lape pu tu popilasyon larezyon.

Mo dimann mwa kimanyer Paul Berenger dan MMM ek Ashok Subron dan ReA pu explik sa pozisyon kontrar ar seki avan zot ti tuzur defann setadir ‘Losean Indyin enn Zonn Depe’.

Ragini Kistnasamy: Lor sa lapel “Lindi kor-donye” par “*Regrupman Artizan Moris*”. Ingrid Charoux, enn asistan Bruneau Laurette, finn anonse dan lagazet ki li finn “ferm” so de tit-antrepriz sa zur “Lindi kordonye” la. Bruneau Laurette reprezant sa sosyal ki nu kapav dekrir kuma “ti-proprietier” – nu truv li dan diferan tip travo otur sekter konstrikasyon, otur sekter turism – bato plezans, snak, restoran, ti lotel ek pansyona. Preske lamwatye klas travayer Moris-Rodrig travay pu sa ti-proprietier la. E, buku travayer nu kone dir ki Kontrakter kot zot travay finn fer lockout ek finn dir zot pa vinn travay sa zur la. Alor, apel “*Regrupman Artizan Moris*” pu Lindi Kordonye, eski li finn angran parti enn apel pu enn lockout patron? Nu realize ki sa

lockout la, li favoriz sa kategori travayer la parski zot pa pu ena okenn plan pansyon kan zot pran retret apart kont lor zot pansyon vyeyes. Kan nu konn Bruneau Laurette kuma enn dimunn ki ti enn kontrakter pu firm sekirite, sirtu lor lamer, e li finn antrene par lafors arme Israel. La, nu rapel kuma dan Chile sa ti-patron propriyeter-sofer kamyon ansem avek CIA ti konplote ek ranvers Guvernman Allende eli lor enn program sosyalist. Kestyon ki poze otur sa, eski sa ti-patron pa adverser de, lennmi de, direk pu lamwatye travayer? Eski lalyans ar ti-patron pa reprezant enn danze

pu travayer an antye?

A-mwayen ek a-longterm, ankor enn rezon kifer muvmman sindikal bizin aktivman milite pu ena kreasyon gran sektor prodiksyon dan pei kot pu anplway par milye travayer dan travay stab ek bon kondisyon ki asontur pu diminye sa danze enn gran kantite travayer travay bat-bate san kondisyon pu ti-patron. E, kan ena plas travay stab pu tu dimunn kan zot ariv laz travay, sa pu usi kontribiye dan plis larzan tax. Ki u panse?

Clency Bibi: Wi, sa merit enn gran refleksyon, enn refleksyon pli profon dan muvmman sindikal.

Li vre ki modord pu dir tu

aksyon dan direksyon pu konbat sa atak kont BRP iniversel li gard enn flu. Mo kapav konfirme ki pa finn ena okenn renyon formel avek sa aksyon “Lindi Kordonye” ni pa finn ena okenn modord sindikal pu dir swiv sa aksyon la.

Li fer mwa realize ki klas travayer organize, muvmman sindikal fode pa nu oportunist e sutenir ninport ki aksyon flash an pansan li kapav zwe dan nu faver. Nu bizin ena enn prinsip travay, devlop enn program kler ek li inportan nu pran pozisyon kler pu klas travayer konpran ek kapav konn fer ladiferans ant enn aksyon reflesi ek enn aksyon flash.

KANPAYN PU PANSYON INIVERSEL RES 60-AN

RANKONT AVEK DEEPAK BENYDIN

Extre konversasyon ki Rajni Lallah finn ena ar **Prezidan FPBOU**

(Federation of Parastatal Bodies and Other Unions).

Sa rankont la finn pibliye lor Websayt LALIT le 24 Ziyet.2025

Rajni Lallah: Premye fwa depi All Workers Conference ki pe ena linite tu sindika.

Deepak Benydin: Sa fer premye fwa depi lepok *All Workers Conference**, ki ti regroup tu federasyon sindikal lor enn mem platform, ki muvmman sindikal pe travay ansem. *All Workers Conference* ti fer reinyon partu, e ti amenn bann gran aksyon initer sindikal kont privatizasyon, par ekzanp. Nu ti fer gran aksyon pu opoz privatizasyon CWA, pu bar privatizasyon sistem lasante iniversel gratis, e lezot form privatizasyon. *All Workers Conference* ti enn gran muvmman ki ti depann lor enn nivo konsyantizasyon travayer, e guvernman dusman-dusman finn detrir li. Guvernman finn demantel *All Workers Conference* pu nu pena okenn plas pu nu reflesi.

Bizin Plis Prodiksyon pu Ogmant Reveni Bidze

Deepak Benydin: Pu ki gard pansyon vyeyes, bizin ena plis prodiksyon. Dayer avan eleksyon, lalyans sanzman ti pe dir ki si

li vinn guvernman, pu ena plis prodiksyon. Zot, ek buku avan zot finn koz lekonmi ble, me lindistri lapas, lindistri marin pa finn devlope. Purtan Moris li enn parmi 10 pei ki ena plis teritwar lamer. Kontrerman a seki buku dimunn dir, Moris ena buku resurs, pa zis “mindev”. Kan pase dan lakanpayn, truve lakantite later ki ena. Fin ena enn politik pu dekuraz ki servi later ki ena. Zot plito ankuraz dimunn ver “white-collar job”, par ekzanp fer nersing pu al travay Langleter. Kumsamem buku pena travay isi, al rod lavi ayer.

“Liniversite Moris purtan ti kumanse avek School for Agriculture e aster li finn deles sa brans-la. Ena sertin lorganizasyon leta kuma FAREI (Food and Agricultural Research and Extension Institute) ki timidman pe fer travay. Li zis asterla ki guvernman pe dir rekonet met plis lanfaz lor prodiksyon alimenter. Bizin devlop prodiksyon agrikol plis. Kuma nu ti pe dir lepok *All Workers*, institisyon kuma *Agricultural Marketing Board* (AMB) bizin devlop cold

room, kapasite stokaz pu prezerv manze. Bizin devlop sa kapasite-la pu ki ena manze tut long lane. Sa ti pu kree plis anplwa e amenn reveni osi. Olye fer sa kalite devlopman-la, zot pe plito favoriz gran miltinasyonal avek lekel nu inporte. Isi nu truv konpayni Morisyin osi ki pe delokalize al lot pei.”

Nesesite sistem Tax kont Inegalite deklas

Deepak Benydin: Finalman nu truv ki ena buku konpayni isi pe fer par milyar profi. Zot pa pe kontribiye atraver tax pu dimunn kapav gayn pansyon vyeyes apartir 60 an. E guvernman pa pe fer zot pey sifizaman tax parski se sektor prive finalman ki pe dikte politik guvernman.

Alor nu truv ena inegalite kot travayer pa pe kapav zwenn ledebut pu kapav viv, pe kontiyn res andete, e nu pe truv seki ris pe kontiyn anrissi. Bizin ena enn sistem tax pu diminye sa inegalite-la. Bizin ena plis tax direk lor seki ris ek plis Corporate Tax, tax lor konpayni. Sirtu bann ki pe fer par

milyar profi zordi. Kapav servi sa reveni-la pa zis pu laz pansyon vyeyes res 60 an, me osi, par ekzanp, pu kapav sibvansyonnn tu bann nesesite-de-baz dan enn moman kot tu pri pe ogmante.”

Stratezi Sindikal

Deepak Benydin: Li pa posib pu enn par enn dimunn desid pu pa al travay, fer “lindi kordonye” e espere ki so kamarad osi pu fer parey. Li pa kumsa.”

“Donk nu dan muvmann sindikal nu pansa ki bizin fer enn bild-ep,

nu bizin desann lor terin, fer sa travay konsyantizasyon-la.”

“Konsyantizasyon-la li pu vinn par travayer avan tu. Si travayer ena langazman, lerla ki pu kapav buze. Avan tu, bizin get dan nu prop lakaz, setadir dan sindikamem, lafors ki travayer ena. Lerla apre, gete ki lezot lafors sosyal u mem politik azute a sa.”

**All Workers Conference* ti rasanbleman muvmann sindikal dan so lansanb kot delege depi sak sindika afilye avek sak federasyon sindikal ki ti vinn ansam dan

enn 20enn konferans an 1996 a 2000 pu diskut ek debat lefe politik neo-liberal guvernnan PT-MMM-PMSD lor klas travayer. Li ti organiz enn seri kanpayn ek aksyon kont sa politik-la. Ti ena 1,200 delege sindikal dan sak konferans, e ti ena diferan komisyonn – lor lindistri sikriyer, privatizasyon, pansyon, transpor ki ti organiz reinyonn travayer sayt par sayt, u reinyonn delege sayt par sayt. Deepak Benydin ti enn manb aktif Komisyonn Privatizasyon.

Nuvo Guvernman kot pe ale?

Sa fer apenn 9 mwa ki *L’Alliance Changement* finn opuvwar apre enn viktwar 60-0. Desizyon ki guvernnan Ramgoolam-Béranger-Subron-Duval pe pran dan sa ti lespas letan la, pe sulev enn gran lakoler dan pei. Zot finn kuyonn lamas dimunn lor zot promes elektoral e zot pe perdi kredibilite apre enn seri gaf ki zot pe akimile. Nominasyon alatet institisyon piblik pe sulev enn tole. Nuvo guvernnan pa pe respekte zot program kot zot ti promet pu met enn *Appointments Committee* pu nominasyon dan institisyon leta.

Kote internasyonal, Guvernnan pe vande lor defann Palestinyin kont zenosid ki Israel pe fer. Paul Béranger sey explike ki li bizin “manz mo ku” e pa dir nanye lor “krim seki Israel de Netanyahu pe fer dan Gaza dan Palestinn” avek, kuma li dir, “lapwi intel intel...” [Amerikin-Britanik]. Béranger dir li pe manz so ku parski, “nu enn ti-pe frazil”.

Anmemtan nuvo Guvernnan, su presyon depi burzwazi, pe kurbe divan inperyalis Amerikin pu gayn konsesyon tax su AGOA ki pe al expire an Septam sa lane la.

Muvmann sindikal inifye ek pe kumans mobilize kont atak lor pansyon vyeyes e ansam avek parti LALIT pe amenn kanpayn kont zenosid e pu fermtir baz militer Diego Garcia. Enn fron

komin sindikal ki regroup preske totalite klas travayer organize finn konstitye pu opoz atak lor pansyon 60 iniversel, pu opoz siblaz e pu dimann ki taxe seki pli ris. Fron Komin Sindikal finn organiz enn manifestasyon imans dan Port-Louis pu opoz desizyon anti-travayer Nuvo Guvernnan.

Enn lam defon pe leve pu opoz Nuvo Guvernnan ki pe aplik politik kareman dedrwat.

Lor kestyonn ekonomik

Osito eli, Navin Ramgoolam konstitye so Kabine kot li okip portfey Finans. Li nom kom konseye ekonomik Gilbert Gnany, enn zom sektor prive, enn ex-MCB Focus ansam ek so adzwinn Rajeev Hasnah enn lot kad sektor prive. Avek enn tel duo kom konseye, sa donn enn lide lor oryantasyon ekonomik

sa guvernnan avek konseye ki defann politik ekonomik iltraliberal e ki swiv dikta FMI/BM. Dayer, Guvernnan Changement prezant enn premye bidze ki pa reponn ditu a nesesite imedya lamas dimunn anterm prodiksyonn alimanter ek kreasyon lanplwa. Premye bidze reprezant plito enn kontinyasyon model devlopman ansyin rezim, ki repoz lor sektor finansye, sektor imobilye ek turism, sektor ki vilnerab e depandan lor etranze. Sa bidze la li finn atak drwa aki travayer avek mezir pu atak pansyon vyeyes 60 an pu tu dimunn.

Lor kestyonn Chagos

Nu truv enn lot erer, kan Ramgoolam swiv Jugnauth dan sa rekil istorik, kot tulde pran langazman pu siyn trete avek guvernnan Britanik pu lwe Diego Garcia pu enn bay 99 an, pu mintenir baz militer Amerikin anplas. Sa trete guvernnan Moris-UK avek lakorite US reprezant enn afron a Linyonn Afrikin osi byin ki lezot Leta ki finn sutenir Moris dan ka ki finn mete kont UK dan lakur ICJ ek Nasyon Zini. Sa de linstans Internasyonal finn donn rezon Moris e finn kondann UK pu lokipasyon ilegal Chagos. Guvernnan Moris finn azir dan enn fason oportinis, finn inyor sa sutyin Internasyonal e finn renegosye avek UK pu amand

“let konzwin” UK-Moris ki rezim Jugnauth ti fini siyne, kot gard desizyon bay.

Ki danze sa reprezante? Sa ti arive kan administrasyon Trump finn kumans ranforsi so arsenal militer lor Diego Garcia, ti pe deza avoy ankor Bombardier B-2 pu azut lor arsenal militer existan, prepare pu atak Liran ek Yemen. Guvernman pe kontiyn kosyonn sa militarizasyon intans lor teritwar Moris, zis dan moman kot Liran ek Yemen sel pei ki pe sey met enn fin zenosid kont Palestinn. Alor, nu teritwar pu efektivman servi kont Palestinyin pandan moman kot Israel pe infliz enn zenosid lor Palestinyin. Nuvo Guvernman par iresponsabilite ti fer Moris riske vinn enn parti belizeran dan konfli US avek Liran ek Yemen. Risk la tuzur la.

Sa-mem kifer, kan nuvo guvernman pe siyn lakor lor bay 99 an, anretur pu “lamone disan”, e kumsa nu ti gayn enn slogan spontane ki ti leve dan Lamars pu Ferm Baz Diego e Stop Zenosid kot kriye “Blood Money – Nu Pa’le!” Sa manifestasyon la, zis pu rikord, li le 4 Avril 2025, e li ti organize par LALIT ek 19 lezot lorganizasyon, preske totalite muvmann sindikal ladan, lor enn platform byin avanse politikman.

Lor kestyon Palestinn

Nuvo Guvernman ziska ler pankor denons zenosid ki Israel pe inflize lor Palestinyin. Li refiz servi mo zenosid. Li refiz pran aksyon. Ankor pli grav, li al sabot depozisyon oral ki Moris ti programe pu done dan Lakur Internasyonal Lazistis Nasyon Zini lor ka ki denons lefet ki Israel pe blok lantre manze ek medsinn dan Gaza. Sa ti le 1 Me 2025. Sa enn krim lor responsabilite sa Guvernman la.

Guvernman ziska ler pena mem ase kuraz pu sutenir ka Sid Afrik ICJ pu kondann Israel pu zenosid anver lepep Palestinyin.

Kan partu dan lemond tu pei pe andirsi zot stenn kont Israel mem si li tro lant e tro tigit, kan preske tu

pei, mem dan Lerop, pe kareman denons e kritik Israel, Guvernman Moris atraver minister Zafer Etranzer finn tir enn Kominike le 13 Ut, enn Kominike pa zis fad, met aryer lor pozisyon Moris, me kareman vander anver Israel-US.

Lor kestyon nominasyon

Nuvo guvernman finn enn fwa instale, kumans enn seri nominasyon pu ranplas nomine ansyin rezim, malgre ki li ti promet pu met dibut enn *Appointments Committee* pu demarke depi ansyin rezim. Me apre eleksyon, sa *Appointments Committee* pan-kor met dibut ek nominasyon pe fer par dirizan dan guvernman. Swit a presyon depi partu, ena nomine politik ki finn stepdawn byin vit apre. Parmi ena Axel Cheney enn nomine RA kuma CEO National Empowerment Foundation (NEF), Frédéric Curé enn nomine MMM kuma chairman Airport Holdings Ltd, Nabiihah Juman tifi depite Travayis Eshan Juman, nomine kuma komiser Competition Comm-ission ek Meela Ramlochun-Bunwaree enn Travayis, nomine kuma cherspersonn Marketing Board.

Nominasyon pos kle apre eleksyon finn al sirtu ar Travayis. Dharam Gokhool kuma Prezidan Repiblik, Rama Sithanen kuma Guverner Labank Moris, Alain Gordon-Gentil kuma Direkter Zeneral MBC, Veemal Gungadin

kuma CEO Mauritius Telecom.

Onivo lanbasad ki stratezikman importan, la osi ena nominasyon anbasader plito pros ar Parti Travayis dan plas kle, ki li onivo Nasyon Zini dan New York, dan UK, dan Zenev, dan Lostrali, dan Sid Afrik. (M.Meetarbhan, R.Jeetah, B.Glover, S.Seeneevassen, Mireille Martin).

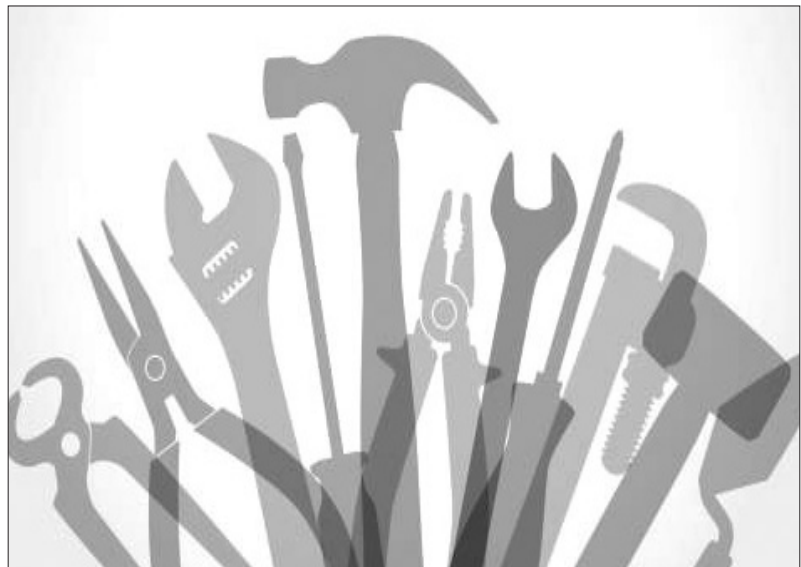
Par kont, kote MMM ena nomi-nasyon Robert Hungley dan pos Vis-Prezidan Repiblik, pa exakteman enn pos kle, e ziska ler, kote anbasader, ena 2 nome, enn dan Mozanbik, enn Lezip.

Kote RA, ena nominasyon Stephan Gua kuma Chermenn Mize Esklavaz Interkontinantal ek David Sauvage ki syeze dan Komite Lanvironnman Rezyon Sansib su lezid Minister Lanvironnman.

Kote ND, Maurice Allet nome kuma chermenn Mauritius Ports Authority.

Tu sa nominasyon la zot reprezant bann potansyel surs konfli alinteryer enn etablismennt ki ti okipe par bann nomine MSM dernye 10 zan. Asterla Nuvo Guvernman avek Travayis kuma partner mazoriter pe sey ranplas sa etablismennt la.

Fas a Nuvo Guvernman ki pe fane, ena nesessite pu res mobilize pu klas travayer inifye pu fer fas a defi ki ena pli divan.

Ki explik Defet elektoral MSM

MSM ki so Natir?

MSM ti byin silansye apre so imans defet elektoral 2024, ki finn swiv par enn seri ka koripsyon ek blansiman larzan kont Pravind Jugnauth, ek ex-Minis MSM kuma Padayachy ek Gobin, zot nomini politik, ek sef lapolis ki ti pros ar zot inklir Komiser Dip ek Jagai *Special Striking Team*. Me sirtu depi Bidze Ramgoolam, MSM finn rekumans lev latet enn tiginn. Nu finn tann dirizan MSM kuma Jugnauth ek Padayachy koze. Jugnauth ti manke sibir linsaz, selman, kan zot ti oz fer “infraksyon” dan manifestasyon sindikal. So bawnsen ti manke provok enn buskilad danzere ver lafin manifestasyon.

Eski MSM ankore ena enn lavenir politik?

Sa lartik-la li enn rezime analiz intern LALIT lor natir Mouvement Socialiste Militant ki ed nu konpran ki lavenir politik MSM ena ubyin pena. U kapav lir li an-detay lor nu websayt.

MSM finn o-puvwar enn total 27 banane depi li fonde an 1983.

Asterla MSM ena enn sel depite, e sa, atraver enn best-luzer kominal.

Alor, li enn but infim dan enn Lopozisyon Parlmanter infim e ki existe selman gras-a Best-luzer.

1. Rasinn MSM dan Puvwar

MSM ti pran nesans dan Guvernman. Li napa sorti enn muvmant demas, ni enn mobilizasyon deklas, ni enn program byin reflesi. Li enn kreatir ne dan “puvwar”. Kan Guvernman MMM-PSM eklate zis nef mwa apre so viktwar 60-0 dan eleksyon zeneral Zin 1982, MSM pran nesans avek Aneerood Jugnauth tuzur Premye Minis. Kumsa ki MSM ne dan puvwar. Li ne dan Guvernman. Alor,

kumsa, li enn parti ki pwiz so idantite politik depi so kontrol lor laparey deta. Kan li pa o-puvwar, li pa tro kone ki pu fer.

2. Rasinn MSM dan Politik Kominal, de-drwat

MSM ti forme par 2 tandans de-drwat alinteryer sa 60-0 an 1982 kan MMM-PSM balye de prinsipal parti politik prelindependans, Parti Travayis (PT) ek PMSD:

(i) *Tandans Aneerood Jugnauth.*

Aneerood Jugnauth li ti sorti dan *Hindu Congress*, enn lorganizasyon kominal, avan li rant dan *Independent Forward Block*, vinn Minis Guvernman dan *Parti de L'Independence*, ansam ar *Travayis ek Comité d'Action Musulman* an 1967. An 1970, Aneerood Jugnauth zwenn MMM, vinn Prezidan MMM. Plitar li vinn Premye Minis MMM-PSM an 1982. Li premye “lider” MSM, e li deza Premye Minis. Pwin ladan se so rasinn politik li dan enn regroupman kominal, *Hindu Congress*.

(ii) *Tandans Harish Boodhoo.*

Harish Boodhoo ti sorti dan *Seva Shivir*, enn lot lorganizasyon kominal, li osi. Plitar li vinn depite Parti Travayis. Boodhoo ti reprezant enn lel de-drwat dan Parti Travayis, avan li demisyone, met dibut so *Parti Socialiste Mauricien* (PSM) an 1979, e lerla vinn Minis dan Guvernman MMM-PSM an 1982. Pwin ladan se so rasinn, li osi, li dan enn regroupman kominal, *Seva Shivir*.

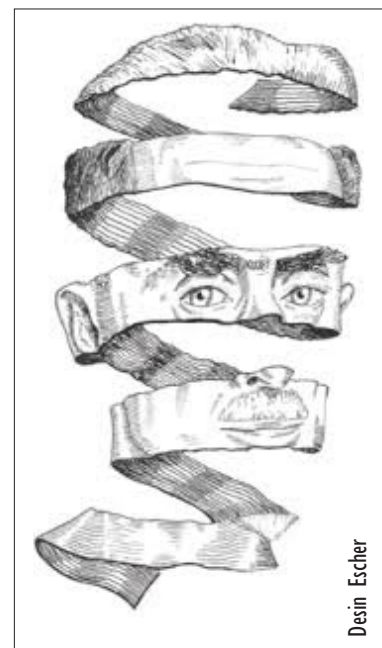
Avan LALIT vinn enn parti politik an 1982, nu ti enn tandans dan MMM apel *Lalit de Klas* ti amenn gran kanpayn piblik dan MMM pu li napa fer lalyans ar PSM kot Harish Boodhoo ti lider, aköz Boodhoo ti reprezant enn lel kominal Parti Travayis.

Konsernan kanpayn kont lalyans ar PSM, ti ena 2 rezon kifer *Lalit de Klas* kit MMM, form LALIT, avan eleksyon 1982. Lot rezon apar trayzon lalit kont kominalis par alye ar Boodhoo, ti Bérenger so “Nouveau Consensus Social” kot MMM al trayir so lalit klas travayer, kot MMM fer enn viraz kot li anonse ki li pe aret opoz kapitalism, e li ti pe met dibut plito enn “konsansis” ar burzwazi li-mem – e Harish Boodhoo ti pro-kapitalist, osi.

3. MSM ranforsi li-mem par Bif But-But MMM

Amizir lane pase, ziska osi resaman ki 2019, MSM grandi atraver griyot but-but MMM. Li ti kumanse ar lamwatye MMM. E sak lane, sak eleksyon, li buf enn lot franzz MMM.

An 1993, li pran RMM net, setadir, ladireksyon MMM anantye san Bérenger net ar li, inklir so L'Estrac, Nababsing, Aumeeruddy-Cziffra. Antretan MSM pran lezot dirizan kuma Madun Dulloo. An 2003, Sheila Bappoo zwenn MSM. Aneerood Jugnauth so bann prinsipal konseye politik ti sorti depi MMM, e sirtu MMMSP

kuma *feu*-Dan Callikan, Raj Virasahwmy, *feu*-Peter Craig, e pandan enn bon but letan, *feu*-Dev Virahsawmy. MSM su Pravind Jugnauth finn akeyir e gard Collendavelloo, Ramano, Ganoo, Obeegadoo – tu depi MMM – avek li.

4. MSM opuvwar Reprazant klas “burzwazi deta”, parey kuma Parti Travayis opuvwar fer

Apre eleksyon zeneral 1983, enn katriyem laspe dedrwat MSM vinn kler. MSM byin vit enn espes “inkarnasyon alternatif” Parti Travayis. Li servi puvwar deta, atraver enn prosesis favoritism ek koripsyon, ki li konsidere kuma “lezitim” aköz burzwazi istorik finn angrese atraver enn prosesis pli degutan ankor, setadir esklavaz ek langazman, pu PT e plitar MSM kree enn nuvo seksyon burzwazi, enn seksyon ki tultan pe sey pran nesans: seki nu apel “burzwazi deta”. Burzwazi deta, li enn veritab burzwazi, ki grandi so kapital atraver kontrol enn parti politik gayne lor laparey enn “leta” sir-devlope, ki tu ansyin-koloni erite depi pwisans kolonyal, ki ti reyne lor tu klas sosyal, inklir burzwazi nasyonal. Sa prosesis la, li anmemtan kreasyon enn nuvo seksyon burzwazi, “burzwazi deta”, anmemtan enn prosesis favoritism ek koripsyon. MSM, kuma Parti Travayis, zot sanzenn, kree e sutenir zot prop burzwazi deta. E zot detrir pu zot adverser politik. Kumsa ki MSM detrir lanpir Bhunjun ubyin Rawat. Kumsa Travayis pu atak lanpir Ramdennee ek lezot burzwazi ki benefisyè depi desizyon MSM, kuma Avinash Gopee ek Bissoon Munroo.

Alor, MSM, kuma Parti Travayis, kan eleksyon koste, li sey ralye sutyin osi parmi pli gran klas, klas travayer, par ofer li-mem kuma enn parti politik ki “mwin move” ki so adverser

(swa PMSD, swa MMM) aköz li napa protez “burzwazi istorik”, ki finn angrese, li, pa par favoritism ek koripsyon, me par kiksoz buku pli pir, setadir esklavaz ek langazman. E, avek enn-de promes pu klas travayer anterm nuvo servis sosyal ek anterm plis lapey, efektivman, klas travayer an-zeneral, finn suvan, etan li pankor ase mobilize pu kree so prop nuvo parti, tom dan sa latrap la.

Vaz Kominikant

Lefet ki MSM partaz enn mem baz sosyal, klas burzwazi deta, ar Parti Travayis, donn nesans otomatikman enn lot fenomenn: enn but dan elektora ena 2 parti politik, pa enn sel. LALIT, nu ti kumans servi sa term “vaz kominikant” ant MSM ek Travayis pu fer referans ar sa kulwar kot enn seksyon influyan elektora, “burzwazi deta”, kapav sanz parti politik kan seki o-puvwar la nepli “donn li satisfaksyon”. Sa, li vre ziska zordi.

Me, MSM li pa zis reprezant burzwazi deta, kuma Travayis fer kan li opuvwar. Li osi ena enn lot karakteristik, depi so nesans mem.

5. MSM – Enn Parti Bonapartist, konsider li lao tu klas sosyal

MSM enn parti, depi so nesans kot Aneerood Jugnauth so lider, ki konsidere ki li, so parti, kan li opuvwar, li lao tu klas sosyal, mem burzwazi. Anfet, li tultan finn dirize anfaver lansanb burzwazi, kuma tu parti Bonapartist fer, me efektivman avek enn sartin “lindepandans relativ” vizavi gran burzwazi. Alor, li finn fer burzwazi istorik tranble ar seki zot konsider so bann “frask” politik terifyan. Jugnauth, par exanp, finn reysi sanz Konstitisyon Moris pu rann nasyonalizasyon pa zis posib, me fezab. E plitar li ti kareman menas patron kan zot pa kopere

ar Guvernman par dir, si zot kontiyn fer zot “kata-kata” ar li, li pu “fer ferm SMF dan Kazern”, setadir “permet” klas travayer atak patrona. Jugnauth ti konpran rol “Leta burzwa” kuma enn linstriman dominasyon vyolan pu kontrol lamas travayer, e pu protez sa tipti klas kapitalist kont sa lamas travayer explwate la. Sa li tipik enn reyn “Bonapartist”. Dan Lamerik Latinn finn ena sa kalite reyn la, e.g. Peronist dan Larzantinn.

Ziska tu-resaman, nu truv sa tandans Bonapartist la permet MSM, enn parti ki reprezant lintere lansanb klas burzwa, kanmem kapav enn sel ku deside pu introdri “saler minimem”, malgre ki klas kapitalist napa ule. MSM kapav duble pansyon pu vye dimunn ek andikape, gard li iniversel – malgre ki klas kapitalist pe pik enn kriz, vinn isterik. MSM finn kapav kree sa marz-demanev politik la pu li-mem, pu li inpoz lor burzwazi kont gre burzwazi. Sa marz-demanev la ki reprezant Bonapartism.

MSM konsider li ena relativ lindepandans vizavi puvwar kolonyal

Pa zis MSM konsider li lao tu klas sosyal, me, li osi ena enn sartin “kuraz” anti-kolonyal, anti-inperyalist dan so tandans Bonapartist.

Nu finn truv li vizavi FMI ek Labank Mondyal an 1983. E, an 1991, MSM vinn ansam ar MMM dan enn lalyans, e zot fer Moris vinn Repiblik. Ariv Aneerood Jugnauth kumans prosesis otur lane 2015 pu al met ka divan ICJ lor dekolonizasyon Diego, e plitar Pravind Jugnauth pu kontiyn li. E li ranport enn viktwar: ICJ dir Britanik ena enn lokipasyon ilegal lor Chagos, inklir Diego Garcia. MSM finn kontiyn avek sa revandikasyon ziska li sede, kumans negosye enn-kont-enn ar Britanik an 2024 pu lwe Diego. La, li sede net.

Paret finn kumans ena enn shiftaz

dan oryantasyon politik etranzer su Pravind Jugnauth ki kwinsid avek kumansman gran sanzman zeo-politik onivo mondyal. MSM ti ena plis enn oryantasyon ver “Loryan” (sirtu Lasinn ek Lenn) plito ki “Loksidan”. Aneerood Jugnauth ti fer plizir vizit ofisyel Lasinn an 1983, 1991 ek 2002. MSM alokazyon laniverser 100 an Parti Kominis Sinwa ti partisip dan so konferans virtuel (sa ti dan lepok lokdawn Kovid). Lepok MSM ti alatet guvernan, Lasinn finn partisip dan tu kalite proze infrastruktur kuma laeropor SSR, Bagatelle Dam, Stad Anjalay, batiman MBC, kamera Safe City, lopital Dr Bruno Cheong, Jin Fei Smart City, bis CNT, e osi dan developman lagrikiltir, lindistri tekstil, lapes, lozman sosyal, ledikasyon e ofshor.

Me selman, depi guvernan dedrwat Modi opuvwar, finn ena enn raprosman ant guvernan MSM ek Lenn. Gran litiz ant Sherry Singh, enn ansyin MSM, ek Pravind Jugnauth ti ena sa konfli Lind avek Lasinn dan bakgrawn. Sa ti provok demisyon Sherry Singh. Raprosman Pravind Jugnauth avek Modi, sirtu sinbolize par zot lakor finalize, e garde sekre, lor seki efektivman infrastruktur pu enn “baz militer” Indyin lor Agalega. (Lakor la, bizin dir, res tuzur sekre su *Lalyans Sanzman*.)

Remarke osi ki memo Premye Minis Britanik Starmer ek Pravind Jugnauth lor Chagos ek Diego zis avan eleksyon 2024 ti ena benediksyon ofisyel Lind, osi byin ki Leta Zini, ki finn vinn enn alye militer Lind an 2007.

E apre eleksyon, Ramgoolam paret finn swiv le-pa, invit Modi kom invite ofisyel pu selebrasyon Lindepandans 12 Mars e ki Kabine Minis guvernan Lalyans *Changement* finn al akeyir laeopor an-blok.

6. MSM Reysi Galfat Blok Istorik otur Kann ek Disik

MSM, parey kuma Parti Travayis, li reysi reyne, lor letan, atraver so

kapasite pu galfat, tan byin ki mal, enn “blok istorik” diferan klas sosyal, ki ansam rul pei dan lintere klas burzwa, mem burzwazi istorik li-mem, malgre ki li enn klas sosyal miniskil. Alor, MSM, kuma Parti Travayis, reysi liye ansam dan enn “blok istorik” (“istorik” aköz li dire plis ki enn manda elektoral, me pandan plizir deseni) buku klas sosyal pu ki li reyne. Alor, li reysi tini ansam tu klas swivan: izinye ki proprieter mulin disik + gran planter kann + ti-planter kann ek kamyoner + sartye + kolom + anplwaye tablisman + ladireksyon sindikal artizan mulin disik + ladireksyon sindika laburer kann.

Mem kann-ek-disik finn perdi zot dominans ezemonik lor lekonomi Moris, MSM, aturderol avek PT, finn gard enn kontinite, ziska zordi, otur sa “blok istorik” otur kapital depi sa sekter la – mem kan li fini diversifye dan Lotelri, Finans, dan “real estate”, dan sekter labank, dan morl komersyal.

Alor li pa etonan truv Navin Ramgoolam, kan li ti opuvwar demye fwa, ek Ashok Subron, kan li ti negosyater Joint Negotiating Panel (JNP) sindika lindistri sikriyer, koste, e finalman al fini ansam dan enn lalyans politik ki ena lefe pu gard sa blok istorik-la stab.

MSM, li osi, li finn sey gard klas travayer, inklir travayer lindistri sikriyer, ar li. Ogmantasyon pansyon vyeyes, saler minimem, e pandan lokdawn Kovid 19 mezir pu travayer anplwaye ek self-imploiyd ki gayn mwins lapey gayn enn minimem pu kapav sirviv. E avan sa, rapel kuma Subron ti truv rezilta 2014 enn ‘viktwar’ pu travayer lindistri sikriyer kan MSM so lalyans Lepep ti gayn eleksyon zeneral, kan anfet li pa enn viktwar. “Blok istorik” perpetye reyn klas kapitalis dan so lansanb.

Anpasan, sa analiz “blok istorik” la ti devlope par Antonio Gramsci 100 an desela dan Litali, pu explik sa reyn lor letan par enn klas kapitalist osi minoriter lor enn klas travayer osi imans.

7. MSM Depann lor Lalyans Konstan

Depi so fondasyon, MSM pa zis bif but-but MMM, me li depann antyerman lor lalyans ar lezot parti, preske tultan. Tutswit apre so formasyon, li rant kareman dan eleksyon zeneral 1983, e pu fer fas MMM, li fer enn lalyans ar so lennmi asarne depi lane-davan: Travayis ek mem PMSD. Ti apel sa Lalyans Ble-Blan-Ruz (PMSD, MSM, PT).

E depi lerla, MSM suvan dan enn lalyans ar Travayis ek PMSD.

Setadir, li alye ar zot, kan li pa dan enn lalyans ar MMM, so “lot lamwatye”! (Sa lalyans ar MMM, kan li fer li, apel re-inifikasyon “grand fami MMM”).

Alor, MSM preske tultan dan enn lalyans ar enn lot “gran parti”. Depi 1983, vini-mem, sa finn repete, repete, repete. MSM konn fer lalyans, e li kontan fer lalyans. Si li bizin, li kit Travayis ek PMSD, li mars ar MMM. Si li bizin, li kit MMM, li mars ar Travayis ek PMSD. E tuzur, li griyot but-but MMM, ris so ladireksyon ar li.

8. MSM Aneerood Jugnauth ti ena Relasyon Pros ar Rodrig

MSM, kan li ti su lidship Aneerood Jugnauth finn tultan gard enn relasyon fraternel ar dirizan Rodrig, e li finn osi ena lyin pros ar lepep Rodrig. Pravind Jugnauth pa finn reysi kontiyne sa relasyon la.

9. Trust Familial: Sun Trust

Apre eleksyon zeneral 1987, MSM konfirm enn so karakteristik, setadir so koripsyon, so lespri “biznes”: Aneerood Jugnauth pran kas ki reste apre ki li finn ramas e depans donasyon pu kanpayn elektoral, met dibut enn “trust” familial, apel *Sun Trust*. Ladan ena manb lafami Jugnauth, pros lafami Jugnauth. E sa larzan la servi pu konstrir enn batiman, e lerla lwe li, angran parti ar institisyon dan Leta, inklir Minister Ledikasyon. Sa batiman dan Lari Edith Cavell,

ki finn vinn, ziska ler, “sant” MSM. MSM reyni so azan laba. Kas lokasyon ki rantré servi pu rul parti MSM la. Me, Trust la, li pa pu MSM, li pu Lafami Jugnauth.

Alor, mem si pandan tu sa deseni ki swiv, ena tu kalite koripsyon tipik pu enn parti ki pe kree enn burzwazi deta: Ena Joomye ek so bann klinik. Ena enn seri kontra, tu kalite, ki alwe par favoritism ar sinpatizan kuma Gopee ek Munroo. Me, ena koripsyon ki kareman anfaer so prop fami. A-la-Trump. Alor, u gayn skandal Medpoint, otur enn Klinik prive pu Pravind Jugnauth so ser, bofrer. Ena demi-milyar lonn State Bank, pu lotel Pravind Jugnauth so madam so fami, ki “write off” kumsamem. Ena sanzman lalwa ki permet lotel vann zot lasam lotel kuma apartman. Sa donn lavantaz so fami pros ki proprieter enn lotel ki pe bat lamok. Jugnauth met lalwa pu *Film Rebate Scheme*, kan promuvwar fim ki turne dan Moris, me truv buku fim turne dan lotel so fami, ubyin lezot pros ar MSM. Vire-turne, koripsyon MSM konsern fami Jugnauth.

10. MSM – Represyon kuma Repons pu Tu

MSM osi expoz so veritab natir represiv, depi so nesans mem. Li

ena enn reflex pu servi represyon. Dan so kumansman, MSM so repons a tu problem liye ar ladrog, ti ogmant represyon. Sa, li depi 1983-4 vini-mem. So repons a tu problem sosyete, se represyon. Li truv lagazet pa al dan so manyer, li rod inpoz enn imans som pu anrezistre lagazet. Kan redakter ek zurnalist proteste divan Lotel Guvernman, an 1984, Jugnauth fer aret zot tu, 44 zurnalist.

Konklizyon

Tu sa 10 karakteristik la, zot la tultan. Ena fwa enn predomine, ena fwa lot la.

Eski enn moman pu arive kot sa klas “burzwazi deta” la, kan li dan difikilte ekonomik plitar e li nepli gayn satisfaksyon ar Travayis ek so MMM, RA ek ND, pu santi ki li “bizin” fer MSM re-ne?

Swa eski lafors kominalo-relizye, kan zot nepli gayn satisfaksyon, zot, pu bizin MSM re-ne?

Ubyin Lalyans Sanzman pu telman fane ki MSM re-ne?

MSM finn tultan depann lor lalyans. Alor, eski li pu rod nuvo lalyans ar kit but dan sa Guvernman aktyel plitar kan lager large ant MMM ek Travayist?

Eski Pravind Jugnauth, limem, li kapav re-abilite? Nu finn deza truv Ramgoolam – avek biye Dolar nef, an-seri ki pankor explike ar lepep – re-abilite, par Paul Berenger, Xavier Duval (dan enn premye tan, lerla Richard Duval) ek Ashok Subron.

Me, Pravind Jugnauth? Li difisil mazine ki li posib. Purtan, pu Ramgoolam, li ti arive. E nu finn truv Pravind Jugnauth avantire, prezan dan manifestasyon muvman sindikal mem si li ti bizin antur li avek bawnsen.

E, tu sa puritir dan sistem politik, ki pe expoze pandan dernye 40 an, asterla finn vinn o-kler net. E nu dan enn lepok kot nu Guvernman aktyel pa kapav pran okenn aksyon kont zenosid ki Israel pe perpetre kont Palestinyin, kot Guvernman pa pe kapav refiz vann Diego Garcia pu Leta Zini servi kuma enn baz militer pu Lamerik so B-2 bombardye-firtif ki menas pei ki pe opoz zenosid la, kot Guvernman pa futi mem tir enn granplanpu inpoz diversifikasyon agrikol e prodiksyon alimanter lor proprieter tablisman. Li grav.

Lakriz 1982-83

Kan nu pe predir enn kasir dan sa lalyans PT-MM-RA-ND modi la, nu pe baz nu lor lexpertyans lèpase.

Ti ena kasir rezim Jugnauth-Béranger an 1982, ki ti swiv enn moman ki ti apel “lakriz” pa zis “kriz la”! Ondire li ti bizin enn nuvo mo net pu esprim enn evennman ki rezilta enn lam-defon pa zis ti-vag siperfisye.

Sa lepok la, osi, kriz la eksploze apre 9 mwa zestasyon opuvwar apre enn 60-0.

Alepok li ti sa mem konbinezon 2 lafors imans e liye ki finn provok nuvo “lakriz” ki nu pe truve kumans expoze zordi: Enn Guvernman 60-0 inpoz enn seri mezir politik ekonomik anfaer burzwazi su presyon exteryer (depi pei inperyalis) ki provok enn imans vag mekontantman popiler; ki leve kuma enn lam-defon e ki, e se sa ki inportan, reysi kumans esprim li atraver rasanbleman sindikal anmemtan.

Alepok sa Guvernman MMM-PSM ti atak laspe esansyel welfer steyt par rod retir sibsidi lor manze debaz e menas ledikasyon gratis, e osi inpoz sales tax, ki pu vinn VAT apre, pu kumans ranplas sistem innkom-tax ki ti pli ekitab anver dimunn mizer. Lamas dimunn finn araze. Alepok rasanbleman sindikal ki ti esprim sa ti apel “Pu ki lalit kontinye ...”

Ansam sa 2 realite sosyal la – Guvernman atak klas travayer par atak welfer-steyt e sa provok reinifikasyon muvman sindikal – ki ti sakuy guvernman MMM-PSM ase pu antrenn kasir.

Sa lepok la, LALIT so 9 brans vinn plis ki 50 pandan sa 9 mwa la. Zordi nu santi sa kalite sanzman pe vini. Sosyete deklas, par so natir, li lev lam defon kumsa.

Enn Guvernman atak klas travayer. Klas travayer akiz ku e rod lev kont sa atak la. Si muvman sindikal reysi inifye, reysi tom dakor lor enn platform an komin, li enn lafors ki sakuy nerport ki guvernman pro-kapitalis.

Disparisyon Komisyon Danket lor Missie Moustass

Kitsoz inkwayab me vre, “Missie Moustass” ti enn akter prinsipal kanpayn elektoral 2024. Purtan li ti enn anonim. Swa enn pei inperyalist. Swa enn grup farfeli. Swa enn konpayni prive. Pa kone. E li ti fer enn travay politik pre-medite pu determinn azanda kanpayn elektoral.

Kimanyer enn u plizyer dimunn *anomim* finn kapav dominn kanpayn elektoral a enn tel pwin? Missie Moustass ti propaze dan rezo sosyal dan enn fason sinik ek trublan: organize an-form enn telenovela an plizyer epizod kan anmemtan ena fwa, li pe “revel” (manipile u pa, AI u pa) konversasyon prive ki tret size osi serye u mem osi trazik ki vyolans polisyer grav. San temwin pu dibut pu so odyo. Medya finn rebran “revelasyon” Missie Moustass preske sak zur pandan kanpayn. Lalyans e parti politik dan kanpayn tulezur finn bizin komant u reponn seki li dir preske sak zur. Me kuma eleksyon fini, nepli tann koz Missie Moustass preske ditu. Sa osi inkwayab. Selman finn ena referans resan a odyo alege ant Komiser Dip ek patolozis Dr. Gungadin, pandan lanket zidisyer lor lamor dan kaso deteni Steve Jacquelin Juliette.

Reaksyon fas a fenomenn Missie Moustass

Reaksyon LALIT

LALIT finn komant e poz kestyon kle lor sa fenomenn-la pandan kanpayn e nu finn kareman expoz so danze (Get lartik *Some of the issues in the ‘Missie Moustass’ Saga* 24 Oktob, 2024 lor nu websayt).

Lalyans Changement

Lalyans Changement finn servi “revelasyon” Missie Moustass kuma enn zarm politik pandan kanpayn. Depi kumansman,

zot finn konfirm verasite sartin konversasyon dan lekel zot ti ete, e pran tu konversasyon Moustass finn “revele” kuma vre lor baz ki sartin vre. Zot finn servi “revelasyon” Moustass dan de fason: denons lefet ki Guvernman ena tab-dekut lor konversasyon prive dimunn ki stoke kitpar dan Leta. Anmemtan, zot finn servi konteni sartin sa bann konversasyon prive-la pu alimant zot kanpayn lor size spesifik. Ramgoolam ti deklare dan miting ki “Pravind Jugnauth, olye guvern pei, li pe ekut telefonn” (...) Li finn konklir: “Mo donn u enn langazman ki mo pran, mo donn u enn langazman ki espyonaz pu arete kuma nu pran guvernman,

mem zur.” Apre eleksyon, mem ki Ramgoolam dir li finn aret sartin form espyonaz, kan Lalyans *Changement* finn form guvernman, li pa finn kontiyn donn sa lasirans la.

Lalyans Lepep

Lalyans Lepep finn akiz Missie Moustass de manipulasyon dizital. Dan enn premye tan, Pravind Jugnauth ti dir li ek so madam rekonet zot lavwa, me li niye ki so konteni vre. Kabine Minis Jugnauth finn zwenn le 25 Oktob pandan kanpayn e finn anons enn Komisyon Danket prezide par enn ziz. Jugnauth finn anmemtan met konplint lapolis. Finalman guvernman finn anons sispansyon rezo sosyal le 31 Oktob ziska apre eleksyon, me finn bizin revinn lor so desizyon le 2 Novam, telman sa represyon-la ti inopiler.

Medya

Medya, ki ti rebran “revelasyon” Moustass sak zur pandan kanpayn, pa finn interese pu poz kestyon lor ki finn ariv sa Komisyon danket-la apre eleksyon.

Danze Grav

Tu dimunn apar LALIT paret finn suzestim danze kan enn sosyete kuma Repiblik Moris permet ki, pandan lepok kle enn kanpayn eleksyon, enn “anonim” kapav

Kot Komisyon Danket lor Missie Moustass?

Ki finn ariv sa Komisyon Danket ki ti sipoze instituye le 25 Oktob? Li paret li finn vinn kadik kan guvernman lalyans *Changement* finn revok Commission of Enquiries Act net, ranplas li par enn *Public Inquiries Act*. Nuvo lalwa pu donn Premye Minis plis puvwar pu deside kan, lor ki pu met lanket piblik, e kisannla pu amenn lanket. Lalwa osi donn Premye Minis puvwar pu sanz *terms of reference* lanket-la. Avan, su Commission of Inquiries Act, li Prezidan Repiblik ki met dibut Komisyon Danket, nom seki pu an-sarz, e definir ki Komisyon Danket-la sipoze gete. Kifer Ramgoolam finn rod santraliz puvwar pu met e kontrol Komisyon Danket dan so lame? Eski sa ti ena kitsoz pu fer avek Komisyon Danket lor Missie Moustass?

ena telman puvwar ki li kapav kareman dikte azanda-mem kanpayn. Li enn danze mortel pu demokrasi. Li enn danze mortel pu suvrennte. Ena buku sans ena enn pei inperyalist inplike, ubyin plizir pei. Li kapav enn konpayni multinasjonal prive. Li kapav enn tablisman prive.

Finalman, si nu pa mobilize, exzize ki ena enn Komisyon Danket, sipa Public Enquiry, nu zame na pa pu ariv konn nanye lor orkestrasyon obskir deryer derulman kanpayn elektoral pandan dernye eleksyon zeneral 2004. Li grav. Li trakasan.

Li sirtu grav dan lepok kan propagann ek dezinformasyon dizital kapav propaze kuma dife dan Lanka lor rezo sosyal. Li vinn enn veritab zarm politik dan kanpayn elektoral. Li vinn enn zarm firtif.

Rapel, par ekzanp, skandal *Cambridge Analytica* komandite par Trump ek so advayzer alepok Steve Bannon. Zot ti viz e reysi kontribiye pu fer Trump eli premye fwa.

Tu dimunn konn Israel e so konpayni kuma Pegasus dan lamor zurnalist Kashoggi. Tu dimunn kone kimanyer Israel finn mem fer terrorist atraver portab manb sivil e militer Hezbollah.

Dan enn tel lepok, nu napa kapav permet ki ena enn lot loperasyon kuma Missie Moustass sanki lamas dimunn rezet li.

Get so tayming. Dan mem mem moman ki Jugnauth siyn Lakor avek Starmer pu vann Diego-Chagos pu 100 banane, ena travay politik sekre. Ena enn grup dimunn an-katimini, pe prepare pu sabot enn kanpayn elektoral par pibliye odyo, pa verifiye, tulezur dan kanpayn. Rapel osi ki Ramgoolam vinn Premye Minis, avan mem ki li nom so Kabine, UK fini tap so laport pu dir li degaze siyn lakor enn fwa.

Nominasyon ek Lezot Palab

Konpare ar lam-defon deklas ek lam-defon anti-kolonyal, tu sa palab lor “nominasyon” pena gran linportans. Zot kuma peser apel klapoti, setadir tipti vag ki labriz leve. Zordi kestyon nominasyon pe reysi fraziliz Guvernman selman parski ena lam-defon anba li.

Me, sipa Bérenger inn sanse fer nom so prop zann Curé, sipa Subron inn met so prop madam Dany Marie ansarz nominasyon, sipa Boolell inn sanse fer nom enn ti-belser par lalyans, sipa Joomun inn sanse fer nom so tifi, li selman vinn “grav” presizeman parski lexisans sa lam-defon ki pe sakuy sa lalyans dan “Guvernman *Changement*” la. Ondire nominasyon tusala zot selman ti-klapot ki labriz finn leve. Zot napa lam-defon li-mem.

Sirtu li pa ed klas travayer pu konsantre lor lager nominasyon. Seki inportan se pu konsantre lor tem programatik, ki pu ranforsi lam defon kont guvernman lor baz lintere klas travayer e lintere anti-kolonyal: gard pansyon iniversel, ferm baz Diego, izol Israel. E ziska ler, sindika ek federasyon sindika pe fer sa.

Me, lalit kontinye.

Drol Politik lor Konferans Depres

Depi Guvernman PT-MMM-ND-RA pran puvwar, zot finn byin byin krab ar zot konferans depres. Zot pa vinn explik zot vizyon, zot program. Non. Zot vande lor Diego. Zot vande lor Palestinn. E zot vande lor pansyon, enn pilye welfer-steyt.

Alor, kifer enn sel ku ena otan konferans depres, enn deryer lot, trwa dan lespas 10 zur? E tule-trwa dirize par Nimero 2 dan Guvernman, pa Nimero 1?

Anfet dabor ti ena 2 konferans depres solo Bérenger. Sa ti le 7 ek 12 Ut. Answit ena enn kot Bérenger ansam avek kat Minis (Sik Yuen ek Damry pu PT ek Uteem ek Meeah pu MMM) depi 2 konpozant Lalyans Sanzman la. Remarke ki 2 lezot konpozant pa prezan.

Dan tule-trwa konferans depres, Bérenger pa vinn expoz zot mank enn program. Li pa mem dir kimanyer zot pu konbat koripsyon! Okontre; li pe bizin dir li bon ki finn nom so zann, aköz li kalifye pu pos la. Abe, kifer zot ti amenn tu sa kanpayn abetisan presizeman lor nominasyon dimunn pros ar Jugnauth, si zot pu fer nominasyon seki zot prop pros? Abe kifer zot ti amenn kanpayn kont Jugnauth aköz li met nominasyon dan lame so madam, kan Subron fer kiksoz similer?

Guvernman Ramgoolam-Berenger-Subron-Duval ti amenn kanpayn pu eleksyon zeneral an Novam 2024 lor baz enn seri promes pu konbat koripsyon, pu diminye fardo ekonomik lor lepep, enn kanpayn san enn veritab program, me ki repoz lor slogan vid ‘BLD’. Zot ti ule zet rezim Pravind Jugnauth kutkecut. E zot finn fye pu zot 60-0 lor enn kanpayn onn-layn anonim danzere amene par “Misye Moustass” ki finn efektifman konpletman dominn kanpayn elektoral apre Nomineyshenn-de.

Kot sanzman anfaver langaz Kreol

Dan Parlman

Apré 9 mwa opuvwar guvernman PT-MMM-RA-ND pa finn pran okenn mezir konkre pu ki aret represyon kont langaz lepep e donn lang Kreol so ful dinite. Guvernman anplas pa finn fer nanye pu ki servi lang Kreol pu deba dan Lasanble Nasyonal. Zot pa finn truv li enn priorite pu amand seksyon 49 Konstitisyon ki otoriz servi zis Angle uswa Franse dan parlman. Ni seksyon 33(d) ki exize ki tu kandida pu eleksyon zeneral bizin konn koz ek lir Angle pu li kalifye kuma depite.

Mem avek enn ful mazorite depite guvernman Ramgoolam-Berenger-Subron-Duval pe montre ki zot pena ditu volonte politik pu anlev restan kolonyal ki ankor dominn linstitisyon Leta.

Kumadir zot finn lav lame lor sa kestyon langaz maternel la. Zot finn kasyet deryer Spiker ki finn pran pozisyon kuraze anfaver introdiksyon Kreol dan Parlman e finn mem pran ledevan e zwenn ar lorganizasyon ki pe travay dan mem direksyon.. Anfet an Avril Ledikasyon pu Travayer finn ena enn renyon konstriktif ar Spiker pu get ansam ki materyel deza ena e osi sartin priz pozisyon ofisyel ki itil pu sa size la.

Guvernman parey kuma ansyin rezim pe osi kasyet deryer travay Komite Teknik, ki depi 2 an ankor pe prepar terin pu introdiksyon langaz Kreol dan Parlman. Li bon note ki itilizasyon lang Kreol dan Lasanble Nasyonal pa figure ni dan Program Lalyans 'Changement' ni dan diskur Program. Tusa montre enn mank kuraz ek volonte politik sa guvernman la anfaver plis demokrasi dan linstitisyon Leta, anfaver dekoloniz Parlman e liberte dexpresyon pu bann eli lepep.

Dan Ledikasyon

Kat mwa apre *Assises de L'Education* bann problem defon ki ron z sistem ledikasyon pe kontiyne persiste.

An Avril dan sa Assises la Minis Gangaparsad ti anfet reysi amenn ansam dan MGI pedagog, exper, profeser, sindikalis pu fer enn konsta sityasyon dan ledikasyon, e pu fer rekomandasyon pu enn sistem pli imin, inklizif e ki kapav fer fas defi lemond zordi.

Me pandan sa Assises la Minis ek so bann ofisye prezan ti plito oryant deba lor diferan problem otur sekter la me san ki fokes lor vre problem ki afekte tu zanf. Par exanp ditor ki tu zanf pe sufer aköz siprim lang maternel dan lekol.

Anfet depi le 4 Zanvyé LALIT ti depoz enn let Minis Ledikasyon pu dir li ki fode fer kestyon medyom dan lang maternel vinn santral dan sa Assises la. Olye fer sa zot finn inyore e mem sansir tu propozisyon anfaver servi lang Kreol, ubyin Kreol ek Angle, kuma medyom lanseyman dan lekol. 2 manb LALIT finn mem ekrir Minis Ledikasyon pu fer konplint lor lefet ki zot propozisyon anfaver medyom

dan lang maternel finn exklir depi kontrandi final diferan workshop zot ti partisipe. Plizir lezot partisipan finn dir zot finn sibir mem problem.

Ziska zordi nu pe truve ki deba otur sistem ledikasyon pe kontiyne limit li ar problem administratif zesyon bann lekol, kuma overlod size anseyne, resyo profeser-zelev, indisiplinn, vyolans ek buliing. Sertenman bizin truv solisyon adekwa pu sa kalite problem la. Me anfet preske tu sa bann problem la zot rasinn li aköz pe siprim lang maternel pu montre dan lekol.

Sa represyon kont langaz kreol dan lekol li enn vyolans kont tu zelev. Selman kan fer lang Kreol vinn medyom pu anseyne size kuma Matematik, Syans, Zeografi ki lekol pu aret fer ditor intelektuel, kognitif, emosyonel ek kiltirel zanf. lekol.

Kumsa ki nu al ver enn sistem ledikasyon ki favoriz epanwisan tu zanf, ki pa exklir person e ki ede pu nu zanf vinn miltileng ot nivo. Anmemtan nu pu kontiyn proses dekolonizasyon bann linstitisyon Leta.

Apré MMM, Trahizon Subron

Kan *Rezistans ek Alternativ* finn zwenn lalyans “Changement”, buku dimunn finn etone ki enn parti ki deklar limem “eko-sosyalist” pu zwenn parti kapitalist kuma PT-MMM e mem vinn alye avek enn but PMSD. Drolman, ena dimunn ki ti ena ilizyon ki Subron ek so *Rezistans ek Alternativ* pu kapav asir “sanzman sosyalist” dan guvernman “Changement”. Li enn ilizyon parski li parey panse lake enn lisyin ki pe bat agos kan lisyin-la pe mars adrwat pu kapav sanz direksyon lisyin-la pe ale.

Anfet, *Rezistans* so rol dan lalyans sete pu dibut garan politik pu Ramgoolam, Berenger ek Duval.

Ena dimunn finn panse *Rezistans* pu sirman menas pu sorti si Ramgoolam-Berenger-Duval alye ar klas kapitalis ek inperyalist. Zot ti panse *Rezistans* pu sertenman demisyone depi guvernman si Guvernman pa ekut *Rezistans*. Me sa pa finn arive: *Rezistans* finn aval tu kulev ziska defann mont laz pansyon vyeyes iniversel.

Alor dimunn ki ti ena kit ilizyon lor *Rezistans* finn, avek rezon, kriye “trahizon”. Nef mwa finn pase depi Subron Minis e syez dan Kabine Minis, Junior Minister Parapen ek depite lalyans “Changement” Thannoo, e leres *Rezistans* pe kontiyn dibut “garan” pu mezir plis de-drwat, plis anti-travayer ki kapav mazine.

Par kont, itinerer *Rezistans* pa finn etonn LALIT. Nu finn averti dimunn piblikman kont sa sanzman trazektwar Ashok Subron ek lezot demisyoner LALIT ki finn form *Rezistans ek Alternativ* depi 2004 kan zot kit LALIT, ale. U kapav lir nu premye lartik avek tit “Vre Konfli ki finn amenn demisyon

Ashok Subron depi LALIT” lor nu websayt 27 Ut 2004, e depi lerla enn seri lartik ki analiz deriv ver enn politik “Morisyanist” ki reprezant politik kolaborasyon deklas avek patron, parey kuma MMM so “Nuvo Konsansis Sosyal” alepok e lalyans avek PSM Boodhoo an 1982 ti mark so trayzon final vizavi klas travayer. Sa nuvo oryantasyon “nasyonalist-Morisyanist” kolaborasyonist finn maske par Subron so rol kom negosyater dan federasyon sindikal GWF ki finn donn *Rezistans* enn laparans ki li defann lintere klas travayer kan anfet li pe buz adrwat ver politik kapitalist. Tusala LALIT pe analize piblikman depi 20 an.

Purtan, drolman, mem dimunn finn tann nu analiz lor 20 an, finn lir nu analiz, buku pa paret finn anvi krwar. Kapav aköz lefet ki *Rezistans* finn fye lor kredibilite LALIT ena vizavi klas travayer dan dernye 20 an. Ena dimunn finn prefer truv zot dan mem “fami politik lagos” ar LALIT, me kot pa bizin ena mem kuraz, mem prinsip, ki parti LALIT, si nu viz laviktwar, nu oblize exzize.

Anu get enn-de pli gran trayzon vizib an-gro-plan Subron ek so *Rezistans* dan sa 9 mwa-la.

Subron ek *Rezistans* finn vann lalit anti-inperyalist

Antan ki manb Kabine Minis, Subron finn ratifye lakor vander ki guvernman “Changement” finn siyne avek UK pu vann Diego-Chagos. E ansam ar Ramgoolam-Berenger-Duval, li pe refiz azir pu anpes zenosid dan Gaza, Palestinn.

Subron ek so *Rezistans* finn vann lalit klas travayer

Trayzon Subron vinn evidan kan li, Parapen ek Thannoo finn koz fyerman anfaver bidze pro-

kapitalist net ki Ramgoolam finn prezante. Natir kapitalist sa bidze-la finn sinbolize par mont laz pansyon iniversel depi 60 an a 65 an: se klas travayer ki pe bizin peye pu kriz ekonomik. Finn introdwir byin timidman tax lor klas kapitalist zis pu 3 an, e la-osi, Kabine Minis finn pran desizyon pu bes sa tax-la. Me pu klas travayer, finn balye pansyon vyeyes iniversel, 60 an a 65 an, enn aki istorik klas travayer, pu debon.

Dan Parlman, Subron (mem li finn sey pa reponn) finn finalman bizin avwe so responsabilite pu atak pansyon vyeyes.

Ala seki li finn dir dan Parlman: “(...) *Antan ki Minis responsab pu sekirite sosyal, mo minister ti sumet propozisyon pu bidze. Me mo rekonet e ti konsilte mwa antan ki Minis dan Kabine avan ti prezant bidze.*” (18 Zin, 2025, Hansard). “(...), sa bidze-la pe propoz enn reform pansyon sibstansyel pu mont laz elizibilite BRP (pansyon vyeyes) depi 60 an ziska 65 an. Sa mezir politik inportan-la finn zistifye lor baz leta lekonomi, nivo landetman pei, pu sistem pansyon Moris sutenab a lon-term.”

“Malgre tu, les mo dir li lavwa ot ek for, personn pa ule *Rezistans ek Alternativ* kit lalyans. Nu la-mem e nu pu res dan sa lalyans-la pu atenn nu lobzektif.” (Hansard, 24 Zin 2025)

Pu konklir, *Rezistans*, e so Subron, zot responsab pu tu mezir pro-kolonyal ek pro-kapitalist ki sa Guvernman la pe inpoze. Kifer? Aköz zot anplin ladan. Subron Minis ladan.

Dan LALIT, sel zafer, nu pa ni soke, ni desi. Zot ti lor sa trazektwar la depi 20 an, vini-mem.

Subron akeyir anbasader US Jardine dan so Minister

Subron akeyir Modi lor tapi ruz an Mars 2025

Sa 2 poster anba finn pibliye lor facebook LALIT pu montre kuma Ramgoolam ek Béranger finn vande lor Palestinn, pe met Moris dan kan Israel-USA.

Dan moman Israel pe fer zenosid Ramgoolam pe lav so lame, kuma enn Ponspilat modern. LALIT finn mark Ramgoolam enn let – Antan ki li enn dokter Antan ki li antrene kuma avoka Antan ki enn Minis ansarz lekonomi Antan ki Premye Minis Antan ki imin.

(Seksyon NEWS Ialitimauritius.org 24 Ziyet 2025)

Kimanyer Ramgoolam reazir?

Kuma enn birokrat.

Li zis forward nu let kot

So Minister Zafer Etranzer.

Li lav so lame.

Mem dan sa moman kot Netanyahu

Pe deklans so “solisyon final” –

Expilse Palestinyin swa tuye –

Anmemtan li اساسinn 5 zurnalist

Pu ki zot nepli kapav fer reportaz.

Ramgoolam opuvwar exaktaman

Nef mwa, NEF LONG MWA,

Li pa futi azir pu fer aret sa krim Israel la?

Béranger lor Zenosid Orkestre par Israel-USA

Zurnalist poz Paul Béranger enn keston:

“Eski u kapav dir enn mo lor Gaza?”

“Kuma u resanti u lor seki pe pase laba?”

Paul Béranger reponn:

“Ayo papa! U kone parfiwa mo anvi kit

Guvernman pu dir tu seki mo panse.

“Kit Guvernman, pa parski Guvernman

dan tor, me nu enn ti pei frazil.

“Nu kone kisannla pe menase brit-brit.

“Mo manz ku, manz ku, manz

Me, set-enn **krim!**

Li pa enn mo for, li enn ‘krim’ seki Israel

de Netanyahu pe fer dan Gaza dan Palestinn.

“Li enn krim.

“Orib.

“Zot pa ti pu kapav fer sa krim la

san lapwi intel, intel.

“Mo aret la parski kot nu ete la,

Nu ti pei Lil Moris.”